

הישיבה המאה וחמש-עשרה של הכנסת השתים-עשרה

יום שלישי, כ"ג בחשוון התש"ן (21 בנובמבר 1989)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

המשרתים בצבא הקבע (שיכון), התש"ן — 1989, של חברי הכנסת פ' גולדשטיין וב' בן-אליעזר.

דין-וחשבון על פעולות מקרקעי ישראל לשנת התקציב 1988.

החלטת ועדת הכנסת מיום כ"ב בחשוון התש"ן, 20 בנובמבר 1989, בדבר לוח מועדי ישיבות הכנסת בשנת התש"ן. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:
הנני מתכבד בזה לפתוח את ישיבת הכנסת.

הודעה למזכיר הכנסת.
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:
לדיון מוקדם — הצעת חוק חיילים משוחררים וחיילים

ב. שאילתות בעל-פה

יחידות. אני חוזר: 57,000 יחידות באזורים ובשטחים שהועברו, לרבות תכנון, למשרד הבינוי והשיכון בכל אזורי הארץ.

עתודות אלה, כפי שאמרתי, הועמדו באשדוד ברובע י"א, בחולות ראשון-לציון, באזור הדרומי של נתניה ובירושלים בגבעת-משואה, והן מסתכמות במספר שנקבתי. בשלבי הכנה נמצאות עוד 25,000 — 30,000 יחידות דיוור שעדיין לא נמסרו, כי עובדים על תכנון השטחים אשר יועברו למשרד השיכון.

אשר לשאלה שלא הוגדרה במדויק עליידי חבר הכנסת גולדשטיין — לא היתה אלינו פנייה מסודרת של קבלנים פרטיים או של מרכז הקבלנים, לקבלת שטחים באופן ישיר ממינהל מקרקעי ישראל. לא היתה פנייה כזאת. אם תהיה פנייה כזאת, יכולה מועצת מינהל מקרקעי ישראל להחליט החלטה בנושא זה באופן ספציפי, ואני בהחלט מתכוון לשקול זאת בחיוב, כמובן, תוך התייעצות עם משרד הבינוי והשיכון. אבל, ההליך צריך להיות, כמובן, מסודר, תוך הגדרת מטרות ויעדים של הקבלנים עצמם וקביעתם באזורים השונים. על כל פנים, בהחלט קיימת נכונות לעשות זאת, ומדיניות מועצת מינהל מקרקעי ישראל והמינהל עצמו היא לפתוח את התהליך ככל שניתן אם בפני משרד השיכון ואם בפני קבלנים פרטיים.

אשר למחירי הקרקע — הקרקע באזורי פיתוח נחלקת לשלוש רמות של הנחות. באזורים כמו בית-שמש, לוד ורמלה, מגיעה ההנחה לכדי 50% מערך הקרקע. באזורים כמו אשדוד, שבהם מתבצעת בנייה בהיקף רחב יחסית, עלות הקרקע כמחיר הבנייה, בבנייה רוויה, לא עולה על 12% — 14% מעלות הדיירה.

שאלת מועד התשלום עבור הקרקע היא שאלה הכרוכה בדיון בין מינהל מקרקעי ישראל, אשר כידוע מתקצב תקצוב מלא, לבין משרד האוצר. אם נקבל את אישור משרד האוצר לראות בתשלומים אלה הכנסה נרחבת, נהיה, כמובן, מוכנים לעשות זאת. היום הונח על שולחן חברי הכנסת דין-וחשבון על פעולות מינהל מקרקעי ישראל כ-1988, הוא הונח במועד מוקדם יחסית לפעמים הקודמות. חלק מהנושאים האלה

היו"ר ד' שילנסקי:
אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: שאילתות בעל-פה. שר החקלאות ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 176, מאת חבר הכנסת פנחס גולדשטיין. בנושא: הקצאת קרקעות מדינה באזורי ישיב לעולים חדשים. חבר הכנסת גולדשטיין, בבקשה.

176. הקצאת קרקעות מדינה באזורי ישיב לעולים חדשים פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אדוני שר החקלאות, פרסומים רשמיים מבשרים, כי אנו עומדים בפני גל עלייה של כ-100,000 יהודים מברית-המועצות בשנים 1990 — 1992, וכן מארצות נוספות — ארגנטינה, צרפת, אתיופיה, רומניה, ארצות-הברית וכו'.

ועדה בין-משרדית קבעה, כי ציבור זה יזדקק לכ-30,000 דירות. לפי דעת חברי הוועדה, מחיר דירה יגיע לכ-65,000 דולר, מתוך סכום זה — 30% הוא מרכיב הקרקע. פירושו של דבר, מתוך סכום של 2 מיליארדי דולרים הדרושים לבניית 30,000 דירות, כ-600 מיליון דולר הם מרכיב הקרקע.

ברצוני לשאול:

1. האם שוקלים במשרדך להעמיד את הקרקע הדרושה לבנייה זו לרשות העולים ללא קבלת תמורה מיידית, אלא בדרך של הלוואה אשר תיפרע ברגע שימכור העולה את הדיירה?

2. אם כן — האם תוקם ועדה ציבורית המורכבת מנציגי משרדי הממשלה הנוגעים בדבר וכן מנציגי מרכז הקבלנים וחברות הבנייה הציבוריות להכנת תוכנית מפורטת בנושא?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר החקלאות, בבקשה.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
אני מתכבד להשיב על השאילתא בעל-פה של חבר הכנסת גולדשטיין. כיום, מינהל מקרקעי ישראל מעמיד עתודות קרקע לקליטת עלייה בבנייה רוויה באמצעות משרד הבינוי והשיכון. מספר היחידות אשר הועמדו עד כה יש לגביהן תכנון מסודר בשטחים ובאזורים הנמצאים בידי משרד השיכון — 57,000

שר החקלאות א' כ"ץ:עז:

לגבי השאלה של חבר הכנסת גולדשטיין בדבר דחיית התשלום והמלצת המינהל עצמו, אני חוזר ואומר: למינהל מקרקעי ישראל יש תקציב שנתי של הכנסות והוצאות. כל הכנסה מעבר להוצאה השוטפת, האומיניסטרטיבית, מועברת לאוצר מדינת ישראל באופן ישיר.

על כן אני יכול להסתמך רק על המלצה. אני, כמו חברי כנסת אחרים, חושב שיש צורך להקל בנושאים התקציביים במערכת קליטת העלייה. עם זאת, כאשר יבואו משרד האוצר, המשרד לקליטת העלייה ומשרד השיכון ויאמרו לי: מה זה ענייך? אנחנו מעמידים את הכספים הדרושים, וענייך הוא לקבוע את העלויות ואת ערכי הקרקע — בעניין זה זהה עמדותי בהחלט לעמדתו של כל איש ציבור או כל חבר כנסת אחר, מאחר שאין לי standing בשאלה הזאת. דעתי האישית היא בהחלט כדעתך, אבל היא איננה ישימה לצורך קבלת החלטה בנושא הזה.

שאלה שנייה, לגבי השימוש, חברי וידידי חבר הכנסת שבח וייס. קיים עקרון יסודי בפעולתנו במינהל מקרקעי ישראל, וזאת בעלות העם, בעלות האומה על קרקעות המדינה. ניתן למכור קרקעות בקלות רבה מאוד, ויש אומנם מקרים של מכירת קרקעות. אני יושב-ראש המועצה, והמועצה היא מועצה ציבורית, הממונה על-ידי הממשלה. לדעתי האישית, אין סיבה שלא למכור קרקעות רבות יותר לאנשים פרטיים כדי להכניס כספים לאוצר המדינה. עמדותי האישית היא, שבהחלט יש הצדקה למכירת קרקעות במקרים שהדבר אפשרי ואיננו נתקל בהתנגדויות ציבוריות, ועל חלקן שמעת כאן בכנסת.

למשל, לפני שבוע, כאשר עניתי על שאלתא בעל-פה — אדוני היושב-ראש ניהל גם אז את הישיבה — באו חברי כנסת ותבעו ממני, כיושב-ראש מועצת המינהל, לקנות קרקעות מחקלאים או מתושבים, מחשש שמא יימסרו בדרך זו או אחרת לידי גורמים אחרים. הבית הזה צריך להתלס. אני אמרתי מה היא עמדותי, ונדמה לי שהיא איננה דעת יחיד, אבל המדיניות הננקטת כרגע מושחתת על העיקרון של בעלות העם והאומה על הקרקעות.

הי"ר ד' שילנסקי:
זמנך תם.

שר החקלאות א' כ"ץ:עז:

עלי להשיב על שאלה נוספת.

אשר לשאלתו של חבר הכנסת אברהם פורז: גם בעקבות הדיונים שהיו בוועדת הכלכלה ובוועדת החוקה, חוק ומשפט בכנסת, וגם בעקבות דוח גולדברג — יש מי שמכירים אותו — אנחנו מפעילים עכשיו את הנוהל להיוון דמי החכירה. אנחנו מעריכים, שבמשך השנה הזאת תהיה תוספת הכנסות של כ-50 מיליון שקל. אם אומנם נצליח לממש זאת — יש רבים מאוד ההולכים בכיוון הזה.

אשר לזכות הבנייה וכו' — אין לי תשובה כאן. אם תשאל את השאלה ישירות, בכתב או בשאלתא רגילה, אשמח להשיב לך תשובות מפורטות יותר. תודה.

הי"ר ד' שילנסקי:

שר החקלאות ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 178 מאת חבר הכנסת שמעון שטרית, בנושא: חומרי הדברה על אדמות ישראל. בבקשה, חבר הכנסת שטרית.

כלולים גם בדוח הזה; וכבר ביקשתי מיושב-ראש הכנסת לקבוע מועד לדיון, אומנם שלא בדרך הרגילה, אבל דיון מטעמי של שר החקלאות ולא על-פי הנהלים האחרים. אני מוכרח לומר שבדבר אזורי הארץ, וודאי באזורים הפריפריאליים ובאזורי הפיתוח, מחירי הקרקע הוא אפס. זאת אומרת, השאלה באשר לקביעת הנחה או לדחייה לא קיימת כאשר המחיר הוא אפס, זה נכון לגבי חלק גדול מאוד מערי הפיתוח. רשימה כלולה, אם אינני טועה, גם בספר הזה. אבל אם תתבקש רשימה באשר להנחות על מחירי הקרקע באזורים השונים, אספק רשימה כזו בשמחה.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת פנחס גולדשטיין.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראשית אני רוצה להודות לשר החקלאות על תשובתו הממצה. הייתי רק רוצה לשאול, אם תהיה פנייה לאותם אזורים שבהם יחידות הקרקע הן חלק נכבד ממרכיב הבנייה, האם משרדך לא רק יסמוך על משרד האוצר, אלא כבעל-בית על כ-92% מקרקעות המדינה יהיה מוכן גם להמליץ על דחיית התשלום?

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני אודה לחבר הכנסת דן תיכון אם הוא ישב, ואז יוכל חבר הכנסת שבח וייס לשאול שאלה נוספת, ואחריו — חבר הכנסת אברהם פורז.

שבח וייס (המערך):

חברי שר החקלאות, מרי פעם עולה הנושא הזה של שימוש מגוון יותר בעוצמה האדירה שיש בבעלות המדינה על המקרקעין. פעם אחת מדובר במסירה לחיילים, פעם אחרת — לזוגות צעירים, ופעם אחרת מדובר במכירה להמוני הורשים, וכן הלאה. המדיניות של מינהל מקרקעי ישראל, דרך קבע, היא המשך ההגנה הטוטלית כמעט על בעלות המדינה.

אני רוצה לשאול בהזדמנות זו: האם אין טעם לעשות רביויה מחשבתית בעניין הזה? הרי בסופו של דבר השיקול המרכזי הוא שיקול כלכלי, ולמדינה יש תמיד כוח, חלקי, לפקח במידה רבה על מה שיתרחש כאמצעות התכנון הממלכתי. מדוע העיקשות הזאת בנוגע לבעלות טוטלית של מדינת ישראל על מקרקעין רבים כל כך?

הי"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני השר, לאחרונה הפעיל מינהל מקרקעי ישראל שיטה חדשה, המאפשרת היוון דמי חכירה גם לגבי בנייה צמודת קרקע. דא עקא, הריבית של ההיוון היא 5%, ריבית נמוכה עד מאוד. נעשיית הערכה מחודשת של ערך הנכס, ולפעמים ההערכה היא עד 2% מערך הנכס לשנה. אם רוצים לקבל היתר בנייה, עדיין צריך לפנות למינהל. אם בכל זאת רוצים לקבל הערכה, עצם ההערכה עולה 150 שקל.

שאלות: א. האם אינך חושב, שהתנאים הללו אינם מאפשרים בעצם היוון דמי חכירה? ב. האם בכל זאת היו אנשים שהשתמשו בשיטה החדשה והיוונו? — לדעתי, מעטים מאוד, אבל אשמח לשמוע אם יש יותר מזה. תודה.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, נשאלו שאלות רבות, אבל יש לך רק שתי דקות לתשובה.

שערוייה. כל המומחים הללו, שהם בלתי-תלויים, מתריעים על נזקים חמורים לבריאות בעקבות סקרים ומחקרים שהם ערכו, וזו איננה סתם איזו הצהרה דלקרטיבית שלהם.

אני הייתי מצפה, שנוכח העדויות האלה יידלקו נורות אדומות, ושאתה, אדוני השר, תאמר שאתה מכיר בכך שיש בעיה ותמנה צוות שיכין תוכנית חירום כדי להציל גם את החקלאים וגם את הצרכנים של מוצרי החקלאות מאותן סכנות. חמורות מאוד, לבריאות. אני לא רואה בכתבה הזאת הגזמה. אני מפרש אותה כאות אזהרה חמור בעניין שאיננו נותנים לו תשומת לב מספקת.

לכן אני מפציר בך, אדוני השר, שלא לדבוק באותה הערכה שהצגת בפנינו, אלא לשקול הקמת צוות מקצועי, בלתי-תלוי, שיציג תוכנית חירום להתמודדות עם השאלה הזאת.

דוגמה קטנה: אם נכון הדבר שאצלנו מרססים כל דונם פי 70 מבאצות-הברית, זה באמת חייב להדליק נורה אדומה.

לכן אני פונה אליך ומבקש לשקול מחדש את הנושא הזה.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דן תיכון. ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, זוהי אכן בעיה. הייתי מציע שהכנסת תיחד לנושא הזה דיון מיוחד, אבל לא זו היא שאלתי.

העולם משתנה גם בתחום המזון. וזמון מסוג חדש, ללא חומרי הדברה, הנושא את השם מוצרי "ביאור", הופך להיות מוביל בעולם המחר. נוצר שוק ענק למוצרים הללו.

מה בדעת משרדך לעשות כדי לעודד ייצור ירקות ופירות ללא חומרי הדברה?

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, בדברי התשובה של השר קיבלתי תשובה על השאלה בדבר התיאום הבין-משרדי.

הי"ר ד' שילנסקי:

יפה מאוד, וגם תודה על היעילות. אדוני השר, בבקשה.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

בתשובה על שאלתו הנוספת של חבר הכנסת שטרית, בוודאי לא לי לומר אם המומחים הם תלויים או בלתי-תלויים. אבל אני יכול בהחלט לומר, שהנתונים נמסרו על-ידי מומחים בלתי-תלויים או תלויים בדרך פומבית, כפי שהוצגו בעיתונות, בלי שהם עברו את הרשויות החוקיות — ואדוני חבר הכנסת שטרית, להזכירך. הבית הזה הוא שקובע מי הם הגורמים החוקיים במדינת ישראל, עם משרד הפנים והסמכויות שבית זה נתן לו.

לא הייתי מציע לבית להמליץ להקים ועדות חדשות ככל נושא ההופך עניין ציבורי, בוודאי כשהתקשורת מעורבת בו. אם יש חברי כנסת החושבים שהעניין לא מסודר וצריך לשנות את התקנים, יש לשנות את החוק ולא לבקש ממשרדי ממשלה או ממני להקים ועדה לבדיקת העניין. אני לא מתכוון להקים ועדה כזו. מאחר שאני משוכנע שאנשים פועלים לפי החוק שחוקק בבית זה, על-פי התקנים ועל-פי הנהלים, אין לי סיבה להקים ועדה כדי לומר: אומנם יש בעיה אמיתית.

178. חומרי הדברה על אדמות ישראל

שמעון שטרית (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, ממוסף "הארץ" מ-17 בנובמבר 1989 או למדים, כי כמות גדולה של חומרי הדברה נשטפת באדמות ישראל. כמזכיר נמסר, כי בשל לחצים של החברות המייצרות את חומרי הדברה ממשיך משרד החקלאות. לאשר את השימוש בעשרות חומרים מסוכנים, שחלקם גם מסרטנים.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם ידוע לך, אדוני, על התופעה?

2. מה ככוונת השר לעשות בנודן?

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

1. אשר לשאלה החשובה מאוד ששאלת, האם נותנים אישורים לחומרי הדברה שאינם עומדים בתקנים המוסכמים והמוגדרים על-ידי רשויות הבריאות במדינת ישראל ועל-ידי רשויות בין-לאומיות, וזאת בעקבות לחצים של חברות מסחריות, התשובה היא באופן מוחלט לא. השיקול הוא ענייני לחלוטין, מקצועי, ועל-פי הקריטריונים הנקבעים במדינת ישראל, בעיקר על-ידי משרד הבריאות ולא על-ידי משרד החקלאות.

אנחנו במשרד החקלאות מבצעים את הפעולה של בדיקת החומרים. כמובן, אין להעלות על הדעת שחומרי ההדברה יאושרו עקב לחצים של חברות מסחריות. זו כל פנים, אני מקווה מאוד שהדברים האלה אינם נעשים, זו בוודאי אינה מדיניות. אם יש לך, חבר הכנסת, הוכחה על מתן אישור לחומר כזה או על אמירה כלשהי בנושא זה, אשמח לבדוק את העניין, ובמידת הצורך גם לשנות החלטות.

2. אניני חושב שהמצב הוא כפי שתואר בכתבה. בכל מקרה קיימת ועדה מקצועית, שיושבים בה יש נציגי משרדים — לאחרונה צירפנו גם את נציג המשרד לאיכות הסביבה — והיא מאשרת את השימוש בחומרי ההדברה. גם את צורת הטיפול בהם וגם את צורת הסימול שלהם, כאשר הם ניידיים או נעים בדרכי מדינת ישראל במכוניות. שיקולי הוועדה והחלטותיה הם שיקולים מקצועיים. תמיד ניתן לשפר, אנחנו עושים מאמץ לשיפור גם בתחום הזה. נדמה לי שיש כאן הגזמה רבה מאוד ורצון להציג קטסטרופה. הכתבה הציגה את הנושא, וזה חשוב, אבל היא הגזימה מאוד בתיאור המקרים.

על כל פנים, הנושאים האלה מטופלים אחד לאחד. אם קיימות עבירות, יש ענישה על עבירות כאלה. ככל שאני יכול להתייחס לדברים, הם מסודרים ומכוסים גם מבחינה ציבורית וגם מבחינה ביורוקרטית.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שטרית.

שמעון שטרית (המערך):

אדוני השר, אני חייב לומר לך בכל הכנות וגילוי הלב, שאני מאוכזב מתשובתך.

בכתבה יש עדויות, ואני מחשיב אותן מאוד, של אנשים שכולם מומחים בלתי-תלויים, אין להם שום אינטרס. אקרא בשמותיהם: ד"ר דוד רטנר, ד"ר אביבה אלופי, ד"ר ראובן לסטר, ד"ר ריכטר, פרופסור פאדל מנסור. זה האחרון מדבר על

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

חבר הכנסת דן תיכון שאל על מוצרי "ביאו" ההופכים למובילים במוצרים החקלאיים. אכן קיימת כיום נטייה, אופנה, גישה, של מעבר למה שנקרא מוצרים אורגניים או מוצרי "ביאו". הנקיים או אמורים להיות נקיים מטיפול בחומרים כימיים.

במשרד החקלאות נבחנו גם לפני חצי שנה השאלה, ואנחנו ממשיכים לבחון אותה, האם קיימת רמת רווחיות מספקת לחקלאי בייצור המוצרים האלה לאור המחירים שהם מקבלים. הם מקבלים אומנם יותר, אבל היבולים שונים ועלות הגידול גבוהה הרבה יותר. על כן אנחנו תומכים בחלק מהמוצרים, ובחלק אחר איננו תומכים. למשל, יש לנו הישגים יפים מאוד עם פרי הדר "ביאו", ויש מצטרפים רבים; במוצרים אחרים עדיין לא הגענו לכך.

השאלה הזאת נבחת מדי תקופה על-ידי צוותים מקצועיים במשרד החקלאות, וברגע שנדע שיש ביכולתנו לייצר את המוצר וגם לשווק אותו בלי שהחקלאי יפסיד, אומנם נעשה זאת.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה.

ג. שאלות ותשובות

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אתם תהיו מחר כאזור הצפון. בוודאי חלק מהנושאים שיועלו בשבוע הבא יחייבו אותי בתשובה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר מוזמן להצטרף לסיור או להשתתף בו בחלק מהזמן. יאה זה בוודאי לתועלת אם אפשר יהיה לראות את הדברים יחד במקום.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. זו הזדמנות טובה להזמין את אדוני לשכתו של שר החקלאות, שנפתחה בקריית-שמונה לפני חצי שנה. שר החקלאות מפעיל את הלשכה הזו מדי יום ישישי. אתה מוזמן ללשכת שר החקלאות בקריית-שמונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. התוכנית של הימים האלה כבר מלאה וסגורה, אבל נשמח לעשות זאת בהזדמנות הקרובה. בבקשה, חבר הכנסת גולדברג.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אדוני השר, אין זה חדש שוועדת ההסדר קיימת. ישבנו לפני כשבוע בוועדת הכספים ושמענו את הרוח. לא חל שינוי בנושא הטיפול ביישובי קו העימות. כל שאנשים רוצים זה אשראי נוח על-מנת להמשיך לייצר.

יושב-ראש הכנסת הזמין את חברי הכנסת לבקר ביישובי קו העימות בצפון, ואנחנו נבקר גם באביבים. ידוע לכבוד השר, שמושב אביבים, לדוגמה, לא יכול לעמוד גם בחשלים לחברת "מקורות" כעבור המים לצריכה חקלאית, ומשרדך, אדוני השר, התערב בנושא. אבל מצב דומה קיים בכל המושבים לאורך גבול הצפון. בקו העימות.

אם לא תיתן עזרה מיידית, אם לא ינתן אשראי מתאים, יתמוטטו המשקים האלה כי הם פשוט אינם יכולים עוד לקיים

אני מוכן לעשות דבר אחר, מתוך יחס חיובי לגישתך: אני מוכן לבחון מחדש, יחד עם שר הבריאות והשר לאיכות הסביבה, את החקיקה ואת הקריטריונים הקיימים, אם הם אומנם עומדים בעת הזאת, אולי גם בהקשר של שאלת חבר הכנסת דן תיכון. אם השאלה היא: האם המערכת פועלת על-פי הוראותיו של הבית הזה? למיטב ידיעתי והערכתי — כן.

אשר לשאלה האחרונה, האם נכון שמרססים פי 70 מבארצות-הברית — שוב, זה מונח כללי מאוד. יש מוצרים שאין מרססים אותם כלל בארץ ובארצות-הברית כן מרססים אותם. יש מוצרים שמרססים אותם באותה מידה גם בארץ וגם בארצות-הברית, ויש מוצרים שמרססים אותם כאן יותר, הואיל ואנחנו חיים באזור שאיננו מוגן מפני מזיקים מסוימים. "הקו הירוק" שלנו איננו קו המגן מפני מזיקים של הטבע. אנחנו נמצאים באזורים נגועים בכמה מזיקי צמחים, ולכן בכמה גידולים אנחנו מרססים יותר מאחרים. אבל אם אומר שזה 10% ממה שאחה ציינת כפי 70, כלומר פי שבעה, גם אז אנשים מאוד. אם כן, המספר הזה איננו מקובל עלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מפנה את תשומת-לבך, אדוני השר, לכך ששוב מיצית את שתי הדקות. אבל לא אקפח את חבר הכנסת דן תיכון. רק השתדל להצטמצם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אודה לך אם תעלה על הדוכן להשיב על שאלות רגילות. שר החקלאות ישיב על שאלתא מס' 1042 של חבר הכנסת יוסף גולדברג.

1042. מצוקת יישובי קו העימות

חבר הכנסת י' גולדברג שאל את שר החקלאות כיום כ' בתמוז התשמ"ט (23 ביולי 1989):

בוועדת ההסדר לקיבוצים ולמושבים הוחלט לסייע ליישובים במצוקה, לדוגמה, ליישובי קו העימות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לשר על מצוקת יישובי קו העימות?
2. אם כן — האם נשקלה העדפת יישובי קו העימות על פני כל מגזר אחר?
3. האם קיים לוח זמנים להסדר, ואם כן — מה הוא?
4. אילו צעדים בדעת השר לנקוט לחיזוק המגזר החקלאי בגבול הצפון?

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

1. כן.

2. השיקול אינו העדפה אלא מציאת פתרון לבעיה עצמה.

3. אין לוח זמנים מאחר שלוח הזמנים הוא לא העיקר.

4. אותם צעדים שמטרתם חילוץ המגזר החקלאי ממצוקתו, בהתחשב בבעיות האזוריות של כל יישוב יישוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יוסף גולדברג. בעצם תהיה לנו הזדמנות, החל ממחר, ללמוד את הנושא מקרוב.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

1. התשובה חיובית.

2. התשובה חיובית.

3. הנושא ייבדק. אין לי תשובה מדויקת.

4. בהתאם לתוצאות הבדיקה — כפי שציינתי בתשובה על שאלה מס' 3 — אשיב גם על שאלה מס' 4. לדאבוני, אינני יכול לתת תשובה מיידית.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יוסף גולדברג.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אדוני השר, טוב שאפשר לשאול שאלה נוספת ובאותה הזדמנות לומר, שזה שלוש שנים מדברים על קיט במושבים, מדברים על אמצעי ייצור אחרים, מדברים על פתרונות, אומרים שחשוב שיגורו שם אנשים; אנשים נאבקים כדי לגור במקומות האלה, והם מצפים לכל פתרון אפשרי. קיומי ויצרני, ונכון לרגע זה — לא ניתן הפתרון. גם בנושא של תיירות, למשל — ליס-המלח כבר ניתן מענק של 38%, אבל ליישובי קו העימות, נכון לרגע זה, עדיין לא אושר מענק מוגדל כפי שמאושר לאזורים כלכליים יותר, וזה נדרש כבר לפני שנתיים.

יתירה מזאת, דווח לנו בשבוע שעבר, ש-90% מחברי המושבים דורשים הסכם פרטני. נכון לרגע זה, 90% אלה לא נענו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אינני יודע מה היא השאלה הנוספת.

יוסף גולדברג (הליכוד):

השאלה היא, האם המשרד יטפל, כרוח ההסדר, בנושא הפרטני, מאחר ש-90% מחברי המושבים רוצים בהסדר הפרטני?

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אשר לנתונים מספריים — אהיה מוכן להשיב תשובה בכתב; התשובה שאתן עתה היא על סמך הוידוין. לגבי 83 יישובים תם ההסדר. הסדר נוסף נמצא בשלבי גמר הכנתו, והוא אמור לגבי 80 יישובים נוספים, מהם 50 שצריכים את החתימה ועוד 30 — בגמר הליכים, משמע ביחד כ-160 יישובים. יש עוד כ-60 — 70 יישובים שלגביהם מתקיימים דיונים. רק מיעוטם תובעים פתרון פרטני. אינני מקבל את ההנחה, אלא אם כן אתה יכול להוכיח אותה במספרים, שכל היישובים רוצים בהסדר זה. זאת אמירה. אני מבין נתונים של מינהלת ההסדר.

יוסף גולדברג (הליכוד):

נציג משרד החקלאות מסר בשבוע שעבר בוועדת הכספים

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

כל מיני אנשים יכולים לבוא ולמסור כל מיני דברים. התשובה שיש בידי מינהלת ההסדר היא, ש-83 יישובים כבר סודרו, בעיקר במסגרת האגודות, עוד כ-80 יישובים ייכללו בעיקר במסגרת אגודות. מהם 50 בפועל ועוד 30 לקראת גמר הסדר, לגבי 70 יישובים נוספים מתקיימים דיונים, ייתכן שחלקם יוסדרו במערכת פרטנית וחלקם לא. המערכת הפרטנית איננה ניתנת רק למושבים אלא גם לחקלאות

את עצמם. היו החלטות ממשלה לסייע להם בתחום זה ובתחום אחר. לצערי הרב, עד היום לא נעשה מה שהובטח בתחום הזה ובמושבים האלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

מעל כמה זמן כבר אמרתי פעמים מספר, ואומר זאת פעם נוספת, שבמשך 42 שנות המדינה הוקמו יישובים, והציפייה היתה שהם יתקיימו מחקלאות לאורך זמן. אני מוכן לומר פעם נוספת, שהדבר הזה לא יוכל להתקיים בעתיד, הוא איננו מתקיים זה 25 שנה. עושים שימוש לא-הוגן ביישובים האלה, גם כלפי החקלאות וגם כלפי המתיישבים. יש מקומות שהתשובה לגביהם איננה חקלאות. אני אומר פעם נוספת: יישובי קו העימות הם יישובים חשובים מאוד למדינת ישראל. לדאבוני, החקלאות איננה יכולה לתת להם פתרון של הכנסה או של פרנסה. ייתכן מאוד — ואני כמשא-ומתן ובדיונים עם שר התיירות בקשר לכך — שתיירות היא פתרון עדיף. ייתכן שיש פתרונות של תעשיות-בית למיניהן, שהם פתרונות עדיפים. ייתכן שזה יהיה מודל שונה. על כל פנים, להמשיך ולומר שהפתרון לפרנסתם של 25 — 30 יישובים מושביים, אחדים מהם גם קיבוציים, באזור הצפון, הוא חקלאות — זאת הנחה לא נכונה, ואני ממליץ מאוד שלא להשתמש בה.

ואם להשיב קונקרטי — אני רוצה מאוד להעניק אשראי לכל היישובים; אני רוצה מאוד תוספת אשראי גם ליישובים אלה וגם ליישובים שאינם דווקא בקו העימות, לחקלאות בכלל, אבל רצון זה לא כל כך מסתייע עלידי משרד האוצר. חסר אשראי, חסרים פתרונות, לא הכול פתור. בין זה לבין הצגת שאלת קו העימות כבעיה בנושא זה — המרחק עדיין רב. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, לאור התשובה שלך, אני חוזר ומזמין אותך להצטרף אלינו לסיוור שיתקיים ביום חמישי, שבמסגרתו נערוך ביקור גם במושבים הנמצאים בקו הזה. יהיה זה מועיל, גם מבחינה מעשית, אם תבקך במקום, תשמע את הדברים יחד אתנו ותעזור לנו במתן תשובה. אינני בטוח שנדע לתת תשובה כפי שאתה יודע לתת.

1043. הסדר פרטני למושבים

חבר הכנסת י' גולדברג שאל את שר החקלאות ביום כ' בתמוז החשמ"ט (23 ביולי 1989):

בוועדת הסדר המושבים הוחלט גם על הסדר פרטני, אשר מאפשר לחבר מושב לנהל את משקו כמשק פרטי.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לשר על כך?

2. אם כן — האם נשקל להורות למושבים או למועצות הייצור על הקצאת המכסות כמכסות אישיות של חבר כמתחייב מהחלטות ועדת ההסדר?

3. האם ידוע לשר שמזכירות המושב לא חילקה את אמצעי הייצור לחבריה ושהיא מפעילה לחץ חברתי וכלכלי על קבוצת המיעוט — בעיקר בענף הלול — באופן שבפועל לא מבוצע ההסדר הפרטני?

4. אילו צעדים בדעת השר לנקוט לקיום ההסדר?

היו"ר ד' שילנסקי:
בכל אופן, הערתך אינה מתיישבת עם הדברים. כלנו מסכימים שכך הדבר.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
ייתכן שהתשובה איננה נכונה וייתכן שההערה איננה נכונה. שתי האפשרויות קיימות.

1044. אספקת מים לירושלים

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר החקלאות ביום כ' בתמוז התשמ"ט (23 ביולי 1989):

מומחים שונים מתריעים, כי אם לא יונח בהקדם קו מים חדש מאזור לוד לירושלים, צפויה מצוקת מים לתושבי העיר ולמפעליה כבר בעתיד הקרוב.

ברצוני לשאול:

1. האם אומנם קיימת סכנה כנ"ל?

2. אם כן — כיצד ומתי מתכוון משרדך לפתור את הכביה?

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

1. אכן יש צורך אמיתי לתגבר את אספקת המים לירושלים.

2. בטווח המיידי יהיה ניתן לעמוד במשימה של אספקת המים לירושלים על-ידי קריחת קידוחים מספר או על-ידי קידוח באשתאול-8 וצידוד עוד כשנה זו. זאת אנחנו עושים מתוך תקציב נציבות המים.

עם זאת, אנחנו נערכים לבצע את הנחת קו המים החדש מלוד לירושלים, שהינו הקו הרביעי לירושלים. לעניין זה, אנחנו נמצאים בשלבים מתקדמים מאוד של משאומתן עם משרד האוצר ועם מוסדות מימון נוספים, כאשר היקף המימון הוא בשיעורים שבין 35 ל-40 מיליון דולר. זהו פרויקט שגם שלב הכנת הצידוד בו, זאת אומרת ייצור הצינורות בקוטר גדול מאוד, ייארך למעלה משנה. אני מעריך שסיומו של קו כזה, אם אומנם יאשר לנו זאת משרד האוצר, וחלק כבר אושר במסגרת אותם 275 מיליון שקל לפרויקטים שהוזכרו בשעתם, ואם נתחיל את העבודה מייד, אני מניח שבתוך שנתיים וחצי יהיה אפשר לראות את המים זורמים בקו הרביעי. אם יהיו עיכובים תקציביים — לא נגיע לזה, ואז אנחנו בהחלט צפויים למצוקת מים בירושלים. כך או כך, אנחנו כמשאומתן הדוק מאוד עם אנשי עיריית ירושלים, ואנחנו עושים ככל שניתן, במסגרות התקציביות שלנו, כדי לשפר את המצב. כפי שהודגשתי, כבר כשנה זו יהיה קידוח נוסף שיספק מים לירושלים, באשתאול-8.

1045. העלאת מחיר המים

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר החקלאות ביום כ' בתמוז התשמ"ט (23 ביולי 1989):

ברצוני לשאול:

מדוע הועלה מחיר המים, וכיצד נקבע כי שיעור ההעלאה יהא 33% דווקא?

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

תעריפי המים המסופקים על-ידי חברת "מקורות" הועלו בחודש יוני 1989 כדלקמן: מים לחקלאות ולתעשייה — 19.5% אגורות למ"ק ל-23% אגורות למ"ק, העלאה של 17.9%; מים לצריכה ביתית — 30% אגורות למ"ק ל-40% אגורות למ"ק, העלאה של 33%.

המושבתית, או לחקלאות הפרטית כמשקים הפרטיים, וכן גם לתושבים ערים במקומות מסוימים.

מיכאל איתן (הליכוד):

בתנאים קשים יותר.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

מה זה קשור?

מיכאל איתן (הליכוד):

לחקלאות הפרטית התנאים הם קשים יותר.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אינני יודע על מה אתה מדבר.

חבר הכנסת גולדברג, אינני מקבל את הערתך ש-90% מהחברים, או מבעלי המשקים, רוצים טיפול פרטני. לא אלה העובדות המונחות לפני.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מוצא לנכון להתערב פה בנקודה החשובה לכנסת. עד כמה שאני מבין, חבר הכנסת גולדברג, אמרת בקריאת ביניים, שהנתונים האלה נמסרו על-ידי נציג משרד החקלאות בוועדת הכספים. כבוד השר הגיב ואמר, שכל מיני אנשים יכולים להגיד כל מיני דברים. אני רוצה להפנות את תשומת-לב כבוד השר לכך, שמה שאומרים נציגי משרדי ממשלה בוועדות הכנסת מחייב את השר. אנחנו מתייחסים ברצינות רבה לעובדות הוועדות. אני מבין שהשר אמר את דבריו כהערה אגב אורחא.

יגאל הורביץ (הליכוד):

לא ברור שכן נאמר בוועדה. אני הייתי נוכח באותה ישיבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מתייחס לדברים שהושמעו. התשובה של השר היתה, שכל מיני אנשים יכולים להגיד דברים. אני מקווה, אדוני השר, שאתה לוקח את דבריו חזרה ומקבל שמה שנציגי משרדך אומרים בוועדות הכנסת מחייב את השר. האם זה נכון?

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אני רוצה להשיב לך, אדוני היושב-ראש, קבעת עובדה על בסיס הנהגה שנאמרו בוועדת הכספים דברים על-ידי איש משרד החקלאות, שאינני יודע מי הוא. אם הכוונה למנכ"ל המשרד, הוא בוודאי מכיר את הנושא. אם נאמרה אמירה כזאת על-ידי המנכ"ל בוועדת הכספים, היא בוודאי לא נאמרה על סמך סטטיסטיקה אלא זו היתה אמירה כוללת, שיש לה בסיס בקשר לפעילות הכוללת בנושא הפרטני. אני חוזר על עמדותי, אדוני היושב-ראש, ואני מרשה לעצמי להזכיר לאדוני היושב-ראש, שציטוטים מוועדות הכנסת אינם ראויים שיישמעו כמליאה, ודאי לא כאשר הטקסטים אינם מונחים לפנינו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מסכים אתך. הערתי היתה רק לגבי העיקרון של שמירה על כבוד הכנסת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

היו"ר ד' שילנסקי:

לא חשוב לי מה נאמר שם. כוונתי היתה רק לשמור על כבוד הכנסת ועל עבודת הכנסת.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

מי כמוני ישמור על כבוד הכנסת, לאחר כל כך הרבה שנים.

לחוק המים ולמועצת המים — לא: בכל הקשור למנגנון האוטומטי של עליית מחירי החשמל, שאין לי פיקוח עליו — יכול להיות שכן. אני אומר זאת בראגה ובעצב, כי אין לי פיקוח על זה, ויש בכך הקטנת הכנסתם של החקלאי ושל התעשיין, הממשיכים למכור את המוצרים שלהם באותו מחיר בעוד התשומות מתייקרות.

1074. קניית תוצרת חקלאית על-ידי "מרקס אנד ספנסר" חבר הכנסת ג' גל שאל את שר החקלאות ביום כ"ז בתמוז התשמ"ט (30 ביולי 1989):

נתפרסמו ידיעות בדבר איום חברת "מרקס אנד ספנסר" להפסיק לקנות תוצרת חקלאית מאגרסק"ו ומהמועצה לשיווק פרי הדר.

ברצוני לשאול:

1. האם האיום רציני, ומה הן סיבותיו?
2. מה בכוננת משרד החקלאות לעשות בנדון?

תשובת שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא. הסיבות הן ויכוחים עסקיים, המקובלים בעולם המסחר.

2. אין מקום להתערבות המשרד. עובדה היא שהנושא מצא את פתורו בצורה חיובית ביותר.

1154. מי שתייה מזהמים

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר החקלאות ביום כ"ח בתמוז התשמ"ט (31 ביולי 1989):

מפרסום בעיתונות נודע, כי בחודש האחרון הוזרמה חברת "מקורות" מי שתייה מזהמים לתושבי הנגב.

ברצוני לשאול:

1. מדוע עברו המים טיפול ביולוגי בלבד, בלא שסוננו כפי שקובעות התקנות?
2. איזו מערכת סינון קיימת באגם-זוהר? האם היא תואמת את תקנות משרד הבריאות?

3. מדוע חלפו עשרה ימים מאז דרישת משרד הבריאות לחדול מאספקת המים ועד להחלטה להפסיק אותה?

תשובת שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 3. חברת "מקורות" מספקת מים, העומדים בדרישת התקן הישראלי המחמיר.

האירוע בחודש אוגוסט השנה בא כתוצאה ממזבז, שאין לחברת "מקורות" שליטה עליו, דהיינו, התפתחות במאגר-זוהר של אצות מסוג מסוים (כחוליות), שגרמו לתופעה של טעם רע במים, אך אין להן כל קשר לזיהום ואין הן מסכנות את בריאות הצרכנים.

עם היוודע האירוע, ניתקה "מקורות" את אגם-זוהר ממערך הספקת המים ונקטה צעדים לצמצום ממדי הכעיה, וזאת בלי שתיפגע הספקת המים לצרכני הנגב.

1155. ירידה ברווחיות החקלאות

חבר הכנסת ג' גל שאל את שר החקלאות ביום כ"ח בתמוז התשמ"ט (31 ביולי 1989):

העלאת תעריפי המים היתה מחויבת המציאות נוכח התייקרות תעריפי החשמל והתייקרות יתר התשומות במשך כשנה, מיוני 1988 עד יוני 1989.

שיעור ההעלאה של 33%, המאזכר בשאלתא, נכון אך ורק לגבי מים לצריכה ביתית, ולא לגבי עיקר היקף צריכת המים במדינה — המים המשמשים לייצור, לחקלאות ולתעשייה.

במטרת צריכה זו נעשה חישוב מחודש של עלויות ההספקה בחברת "מקורות", נוסף על ההתייקרויות בתעריפי החשמל ובשאר התשומות, כאמור לעיל.

היו"ר ר' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

הערה לשאלה הזאת ולשאלה הקודמת. מדוע צריך להמתין ארבעה חודשים כדי לקבל תשובה פשוטה או תשובה טובה?

שנית, מבקש אני לדעת, האם עד יוני 1990 לא צפויה העלאה נוספת במחירי המים?

היו"ר ר' שילנסקי:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אינני יודע כרגע זה את מועד קבלת השאלתא במשרדי. אנחנו לא נוהגים לעכב תשובות. אם דבר כזה קרה, אני מתנצל על כך. אני לא נוהג לעכב תשובות. כאשר שאלתות מגיעות למשרדי, אנחנו משתדלים לענות עליהן במהירות, בתוך שבועיים-שלושה שבועות.

אשר לשאלתך השנייה, במשק המדינה קיים מנגנון המעלה את תעריפי החשמל בלא בקרה — לא בקרה של הכנסת, לא בקרה של ועדת הכספים ואף לא של ועדת המים. תקציבי המים במדינה מתקצבים בחברת "מקורות", המספקת את עיקר המים במדינה, כשהחשמל מהווה יותר מ-50% מעלות המים במדינה, משמע: האנרגיה. המים במדינת ישראל זה אנרגיה.

קיים גם מנגנון אוטומטי, שוועדת הכספים החליטה עליו בשעתה, והוא קובע שעל כל עלייה של 1% במחירי החשמל לשאיבת מים תהיה עלייה של 0.6% במחיר המים. ללא צורך במנגנון מועצת המים וחוק המים כפי שהוא קיים היום במדינה.

כאשר הדברים האלה מתחברים, כאשר שר האנרגיה מעלה את מחירי האנרגיה וחברת החשמל מעלה את מחירי החשמל, וחברת "מקורות" מקבלת חשבונות חשמל גדולים יותר, היא אינה יכולה אלא לבקש מהאוצר תוספת סיוע, או לקחת את זה מהחקלאים, או להוריד את מחיר החשמל. אין כאן אפשרות נוספת.

פניתי פעמים מספר גם אל שר האוצר, גם אל שר האנרגיה וגם אל יושב-ראש ועדת הכספים בקריאה לשים קץ לעליית מחירי החשמל, כי אין לנו אפשרות לעמוד בהם. איננו קובעים את מחיר האבוקרו על סמך העלייה במחיר האנרגיה, שעליה החליט משרד האנרגיה, אלא המחיר שלו קבוע: אבל מחירי המים אינם קבועים, והם עולים בהתאם למחיר החשמל.

לשאלתך, האם יעלו או לא יעלו מחירי המים עד יוני 1990, אומר: בכל הקשור למנגנון עליית מחירי המים, הקשור

מאז עליית המושב בית-אלעזרי על הקרקע, בשנת 1949, מעבדים 137 ראשי המשפחות 4,795 דונם (לפי 35 דונם לנחלה).

בימים אלו קיבל ועד המושב מכתב ממנהל האגף לתכנון מפורט ברשות לתכנון ולפיתוח החקלאות, ההתיישבות והכפר, המבהיר לוועד המושב כי המושב מחזיק כביכול בעורף של 685 דונם.

ברצוני לשאול:

1. מדוע חשונה מכסת הקרקע של המושב בית-אלעזרי, הקיים כבר 40 שנה?
2. למי מיועדים אותם 685 דונמים עודפים?

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

1. גודל הנחלה במושב בית-אלעזרי היה מאז ומתמיד 30 דונם, כמופיע בספרי הרשות לתכנון וכפי שאושר עליידי שר החקלאות, או עליידי שרי החקלאות שהיו בעבר. מכסת קרקע זו היא גם המכסה המחווננת לכל היישובים שבמועצה האזורית ברנר, שאליה משתייך המושב.

ייתכן שהמושב עיכר בעבר, או מעבד כיום, שטחים נוספים, אך אין אלה חלק ממשבצת הקרקע של המושב המוגדרת כנחלה. ביישובים רבים מאוד יש מצב, שנוסף על הנחלה המעובדת דרך קבע עליידי התושבים, חוכר היישוב לחקופות זמן שונות — שנה, שלוש שנים, שבע שנים, חמש-עשרה שנה וכו' — שטחים נוספים, הנקראים "זמניים", בהחכרה זמנית.

חשכון שטח הקרקע שמעבר למשבצת ייעשה כעת המדידה המדויקת לרישום המשבצות, כאשר יבוא המושב הספציפי הזה לעשות חוזה כדי לחתום על הסכם ל-49 שנה, שאין צורך לחדש אותו כל שלוש שנים, כפי שצריך כנראה לעשות במושב הזה.

2. אין כל ייעוד לעודפי הקרקע של המושב, אם יש כאלה. אם הוא מעבד באופן זמני, ייתכן מאוד שהוא ימשיך לקבל, לאחר החתימה על ההסכם, אותם שטחים שהוא מקבל היום, וגם אז בהחכרה זמנית, כפי שזה נעשה היום.

הי"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר החקלאות, אני הגשתי את השאלתך הזאת אחרי פגישה שהיתה לי עם ועד המושב בעת סיור שערכתי במקום. הרושם שלי הוא, שמישהו במינהל מקרקעי ישראל החליט להגדיל את הכנסות מינהל מקרקעי ישראל עליידי ניצול מצב הקיים 40 שנה — לבקש יותר כסף על יתרות עודפות של שטחים כביכול.

מצבו של המושב בכי רע, אני מניח שאתה יודע זאת. מבחינה פיסית וטופוגרפית, בניו המושב בצורה משונה מאוד. זהו מלבן ענק, ששטחו מלא ערוצים וגיאיות, ואינני צריך לומר כאן שמצוקת החקלאים אינה פוסחת גם על אנשי המושב הזה.

מדוע לא תעשה פעולה מיוחדת, ומדוע לא תימשך אותה "העלמת עין" שהיתה במשך 40 שנה, אם אומנם היתה, לגבי עיבוד קרקע, גם אם אינה קרקע של אותו מושב, ויניחו לחקלאים יקרים אלה להמשיך לעבד את אדמתם בקשקט ובשלווה, לפחות עד שתחלוף מצוקת החקלאים בארץ ובאזור הזה?

נתונים שהתפרסמו בשמך בימים האחרונים מורים, שהכנסתו של מפרנס עצמאי בחקלאות היתה בשנת 1987 39% מההכנסה הממוצעת כמשק, ואילו בשנת 1988 היא ירדה ל-18%.

מצב זה גורם לחקלאים רבים לצאת ממעגל הייצור החקלאי ולהתמודד על מקומות העבודה המעטים בשוק, ומעמיד בסכנה את שליטתנו בקרקע.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הגורמים לירידה זו ברווחיות?
2. מה הם האמצעים הדרושים כדי לבלום את התהליך ולשפר את הרווחיות?
3. מה בדעת השר לעשות?

תשובת שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 3. הירידה הגבוהה ברווחיות המשק החקלאי נובעת משני גורמים עיקריים: א. היקפי ייצור גבוהים לשוק צרכנים שהצטמצם בשנתיים האחרונות בגין אירועי האינתיפאדה, ולפיכך ירידת מחירי התוצרת החקלאית, מה גם שמחירי התשומות לחקלאות עולים מדי שנה, בדרך כלל על-פי עליית המדד; ב. התשואה המתקבלת מהיצוא החקלאי נשחקה בשנים 1987 ו-1988 בגין הקפאת שער הדולר, ולפיכך אף כאן יש ירידה משמעותית ברווחיות לחקלאי.

משרד החקלאות קבע מדיניות של: א. התאמת הייצור החקלאי בענפי השוק המקומי להיקף הצריכה; ב. הגדלת רווחיות הייצוא הן עליידי התייעלות המערכות המשרתות את הייצוא והן עליידי הבטחת שער חליפין נאות לייצוא החקלאי.

1179. הרעלות דגים בירדן ובכינרת

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר החקלאות ביום כ"ח בתמוז התשמ"ט (31 ביולי 1989):

יש סברה, שהרעלת הדגים הגדולה בסוף השבוע שעבר בירדן העליון באה כתוצאה מריסוס או משטיפת מרססים מחומרים רעילים ליד הירדן.

תופעת הרעלות דגים בירדן ובכינרת חוזרת על עצמה מדי פעם.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועה הסיבה להרעלה הנוכחית?
2. מה הן הסיבות הגורמות להרעלות דגים בכינרת?
3. מה עושה משרדך למניעת החופעה בכלל ולגבי האירוע האחרון ובפרט?

תשובת שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 2. כן. סביר מאוד להניח, על-פי הנתונים שבידינו, כי אכן הרעלת הדגים באה משטיפת מרססים סמוך לירדן.

3. אנו פועלים הן באמצעות נציבות המים והן באמצעות "הסיירת הירוקה" לאכוף את החוק ולמנוע הישנות תופעות כאלה.

1246. קרקעות המושב בית-אלעזרי

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר החקלאות ביום י"א חשוון תש"ן (9 בנובמבר 1989):

תושבים בהתאם לסעיף 8 לפקודת הקרקעות, רכישה לצורכי ציבור, משנת 1943.

ה"ר ד' שלנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אורון, בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

התשובות הלקוניות של כבוד השר לא מיצו את העניין. מדובר בהפקעה של כ-4,000 דונם מארבעה כפרים באזור נצרת-עילית, כאשר יעדי הקרקע ב-1976 היו מוסדות ציבור, אזור מגורים, גן ציבורי וכו'. האם השר חושב, לאחר שהופקעו אדמות עין-מאהל, אריינה, משהר וכפר-כנא — יישוכם הנתונים במצוקת קרקע קשה מאוד — שזהו מהלך נכון גם ב-1989?

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

בתשובה על שאלתך הנוספת, השטח שהופקע לצורכי ציבור בשנת 1976 אומנם נוצל כחלקו לצורך בניית אזור תעשייה בנצרת-עילית. חלק אחר של אותו שטח שהופקע היה מיועד לבניית קריית-חינוך לצה"ל, והתוכנית הזאת ירדה מעל הפרק. יש היום ועדת גבולות, הממונה עלייך שר הפנים, שאמורה לסיים את עבודתה עד סוף חודש זה, וייתכן שתעביר חלק מהשטח לתחום השיפוט של עין-מאהל. שטח נוסף שהופקע מהמינהל מיועד לבנייה עבור עין-מאהל; הדבר ייושם אם שטח זה יוחזר. יש חלקים גדולים מכלל השטחים המופקעים שעובדו על-ידי תושבי כל אחד מהכפרים, וניתעו יתים כאותם שטחים שהיו שייכים להם לפני כן.

המדיניות שלי היא — ולפיה הנחיתי לפחות את המינהל במה שקשור להפקעה שלנו — למצוא דרך להחזיר את השטחים שאין לגביהם תוכנית בנייה לבעליהם המקומיים, אם על-ידי ביטול ההפקעה ואם על-ידי מתן אפשרות לעבד אותם בפועל, כיוון שקיימת בעיה קשה מאוד: כאשר ההפקעה נעשית על-ידי בית-משפט — אין מחזירים שטחים לבעליהם. על כל פנים, המדיניות שלי היא, לאחר שוועדת הגבולות חסיה את עבודתה ולא יוכח שהשטחים נמצאים בתחומי שטח בנייה מתוכנן — להחזיר את השטחים לכפרים עצמם, או לחלופין, אם לא ניתן יהיה לעשות זאת מבחינה משפטית — לאפשר להם לעבד את השטח על-ידי החכרתו.

1315. אי-אספקת מים ליישובי הצפון

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בחשוון התש"ן (20 בנובמבר 1989):

שוב אנו עדים לנקיטת צעד של הפסקת אספקת מים לתושבים המתגוררים ביישובים בנכול הצפון, צעד שתוצאותיו חמורות הן לגבי האנשים והן לגבי העופות והבהמות במקום.

ברצוני לשאול:

1. מדוע מופסקת אספקת המים גם בבתים המשלמים את חובם, בנימוק של ערבות הדדית?
2. האם נשקל לשנות את שיטת הגבייה עקב השינויים במוסד הערבות ההדדית באגודות השיתופיות?
3. האם יש דרכים אחרות לגביית חובות כמושבים ובאזורים רגילים מבחינה חברתית וביטחונית, דוגמת המושב זרעית?

תשובת שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ה"ר ד' שלנסקי:

תודה רבה. בבקשה, אדוני השר.

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

יש צורך במסירת כמה עובדות. החלטות מרעצת מינהל מקרקעי ישראל קובעות גובה תשלום לנחלה. הנחלה יכול שתהיה 30 דונם, כמו במושב הזה, או 40 דונם. מחיר הנחלה הוא 214 שקל, אם זיכרוני אינו מטעה אותי — תשלום תמורת החכרת נחלה לשנה.

לכל שטחי החקלאות במדינת ישראל, במושב זה או בכל מקום אחר — קיברן, מושב או קרקע פרטית — יש תעריף התכרה שונה. שונה התעריף לקרקע למרעה, שהוא נמוך מאוד ומסתכם בשקל או 2 שקלים לשנה לדונם; שונה התעריף לקרקע של גידולי בר; שונה התעריף לקרקע לגידולים מושקים או למטעים; בוודאי שונה התעריף לקרקע בנויה. זהו הנוהג בכל מדינת ישראל, לאו דווקא כלפי בית-אלעזר.

לגבי השאלה שלך, האם לא ראוי להשתמש במחירי הקרקע במדינת ישראל כחלק מהסיוע לחקלאים בעת משבר בחקלאות, אומר לך שאולי בלבי הייתי רוצה בכך, אבל מבחינה ממלכתית זו איננה הדרך לפתרון הבעיה. מחירי הקרקע ומחירי ההחכרה ראוי להם שיהיו על בסיס אחר, ולא תוצאה של מצוקה במקום זה או במקום אחר. כי אם לא, כיצד תבחין בין קרקע שננת בהחכרה בבית-אלעזר, אם אומנם נמצא המושב במצוקה, ונניח שכן, וניתנה לו הנחה מלאה על מחיר הקרקע, לבין קרקעות אחרות? כאשר יבוא מישור מיישוב אחר או ממושב אחר כדרישה דומה, יצטרך המינהל לקבוע מי נמצא במצוקה, מי מצוקאי ומי איננו מצוקאי, ובהתאם לכך חיתוך לו הערפה.

על כן, אני בוחר בגישה שאומנם אינה מבטאת את רגשותי, אבל היא ממלכתית ונכונה — התעריפים, תעריפי ההחכרה, צריכים להיות מסודרים בכל הארץ, אחידים לסוגי קרקעות שונים: נחלה — מחיר אחיד, קרקע מרעה — מחיר אחיד, קרקע בעל — תעריף אחיד, וקרקע שלחין — תעריף אחיד.

1247. הפקעת קרקעות

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר החקלאות ביום י"א בחשוון התש"ן (9 בנובמבר 1989):

שטחי קרקעות בכפרים עין-מאהל, אריינה, משהר וכפר-כנא הופקעו ב-1976 ונמסר לאחרונה, כי האדמות הועברו לבעלות קק"ל — קרן-הקיימת-לישראל — ויש כוונה לעקור את מטעי הזיתים והשקדים שניטעו במקום על-ידי התושבים.

ברצוני לשאול:

1. האם יש לשטחים הנ"ל תוכנית פיתוח מגובשות?
2. האם הועברו לבעלות קק"ל קרקעות שהופקעו ב-1976 בכפרים הנ"ל ובאילו תנאים?
3. האם הוצאו לבקשת מינהל מקרקעי ישראל צווי סילוק יד לכמה תושבים ולגבי איזה שטח?

שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

1. התשובה חיובית.
2. התשובה שלילית.
3. הוצאו צוים על-ידי בית-המשפט לכמה עשרות

העובדת בכלל ובמושבים בפרט. אולם, אין משרדנו יכול להחליף את השלטון המקומי, את ראשי הערים בכל הנוגע ליוזמת הפיתוח של אמצעי האכסון בחיפה ובצפון. אני מקווה שפיתוח נוסף של אטרקציות ואמצעי אכסון מכאן והמשך פעולות השינוק ועידוד האירועים בארץ ובחוץ-לארץ מכאן יביאו להגדלת מספר המבקרים ומספר הלינות בארץ בכלל ובחיפה והצפון בפרט.

1360. משרדי נסיעות בלתי-מורשים

חבר הכנסת מ' קליינר שאל את שר התיירות כיום כ"ב בחשוון התש"ן (20 בנובמבר 1989):

בעקבות הפרסום ב"ידענות אחרונות" מיום 30 באוקטובר 1989, בעניין תלאות התיירים הישראליים במצרים, קיימתי בדיקה של הנושא, ואכן מתברר שישראלים רבים הפוקדים בעת חופשתם יעדי תיירות קרובים וחולים כמו מצרים, טורקיה ומרוקו, נופלים קורבן לתיירים ישראלים לא-מוסמכים, ההופכים את חופשתם למסע ייסורים במקום מסע תיירות.

ברצוני לשאול:

1. האם תינקט פעולה לסגירת משרדי נסיעות בלתי-מורשים?

2. האם נשקלה חקיקה המגינה על התייר הישראלי ומבטיחה את קיום התנאים המוצעים לו על-ידי מארגני הטיולים, אשר תמורתם שילם במיטב כספו?

3. האם נשקלה הקמת ועדה שתבדוק את התופעות האלה?

4. האם יתוקנו תקנות בעניין "חאפרים" ותיירים בלתי-מורשים?

שר התיירות ג' פת:

1. הטיפול במשרדים העוסקים במתן שירותי נסיעות בלא שיהיה להם רשיון כרין מתבצע באופן שוטף על-ידי הרשויות המוסמכות במשרדנו. הטיפול כולל: ביצוע חקירות והוצאת צווי סגירה במקרים שהדבר נדרש.

2. פעולת סוכנות נסיעות, לרבות שמירת זכויותיו של התייר הנכנס והתייר היוצא, מוסדרת בחקיקה, ובעיקר בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים, סוכנויות נסיעות, סוכנויות לנופש ותיירות" פנים ומשרדים לחיור — התשכ"ז — 1967.

3. כחלק בלתי נפרד מהצו ומפעולת הרשות המוסמכת פועלת "מועצה מייעצת" למנהל על-פי אותו צו. לפיכך, אין צורך לדעתי, בהקמת ועדה נוספת, כפי שמציע חבר הכנסת הנכבד.

4. הצו האמור מסדיר גם את הנושא של משרדים העוסקים במתן שירותי נסיעות בלי שיהיה להם רשיון כרין. עם זאת, מן הראוי לציין, כי במקרים מסוימים יש שיתוף פעולה בין גורמים הפועלים ללא רשיון לבין סוכני נסיעות בפני רשיון, שחבר הכנסת הנכבד קורא להם, ובצדק — "חאפרים".

צעד נוסף שאותו נקטתי כדי לצמצם למינימום את התקלות הנגרמות לישראלים היוצאים לחוץ-לארץ הוא רישוי מחייב למלווי קבוצות. בימים אלה הנחתי בפני ועדת הכלכלה של הכנסת נוסח סופי, מתוקן ומוסכם של התקנות הללו. אני מקווה כי כבר בשבועות הקרובים, ולאחר אישור ועדת הכלכלה של הכנסת את התקנות, נפעילם בכל חומרת הדין.

דרך אגב, תקנות אלה בקשר לליווי קבוצות בחוץ-לארץ, הנחתי על שולחן ועדת הכלכלה של הכנסת עוד בגלגולי

1. חברת "מקורות" אינה מספקת מים לצרכן הסופי אלא באמצעות אגודות מים, כך שניתוק המים אינו בגין ערכות הדריה כלל. הוא הדין גם ברשויות מוניציפליות — הפסקת אספקת המים היא לרשות ולא לצרכן הסופי.

2. יש מקום לשקול אפשרות כזו אך הדבר מחייב היערכות שונה, מורכבת ומסועפת, המצריכה תקציבים מתאימים והשקעה בתשתיות.

3. כרגע אין אפשרות כזו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מודה לך מאוד, אדוני שר החקלאות. אני מזמין את שר התיירות להשיב על שאלות.

1272. פיתוח התיירות בחיפה ובצפון

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התיירות כיום י"א בחשוון התש"ן (9 בנובמבר 1989):

חיפה, סביבתה והצפון כולו כמהים לתיירות חוץ ופנים.

ברצוני לשאול:

1. האם משרד התיירות מדגיש עניין זה במדיניות הפרסום והשינוק שלו?

2. האם שיקולים אלה נשקלים גם בפיתוח נוסף של בתי-מלון ובתי-הארח?

3. מה הן התוצאות בשטח?

שר התיירות ג' פת:

1. באזור הגליל קיימים 74 בתי-מלון מומלצים לתיירים, המהווים כרבע מכלל בתי-המלון בישראל. מספר החדרים הכולל במלונות אלה הוא 6,500 — 21% מכלל החדרים המומלצים לתיירים. מתוכם — 30 בתי-מלון עם 3,300 חדרים נמצאים בעיר טבריה בלבד; בחיפה — 11 בתי-מלון עם 910 חדרים; בנהריה — 11 בתי-מלון עם 540 חדרים; בצפת — 8 בתי-מלון עם 310 חדרים; באזור הכינרת — 5 בתי-הארח ובהם 630 חדרים. בטבריה, לדוגמה, נרשמו בשנת 1988 כ-1.1 מיליון לינות, מתוכם 385,000 לינות של תיירים. בשמונת החודשים הראשונים של 1989 נרשמו בטבריה 900,000 לינות — עלייה של 10% לעומת שנת 1988. לפי תוכנית-האב לתיירות, יגדל מספר החדרים בבתי-המלון בחיפה בשנת 1995 לכדי 2,200. משרדנו שוקד על שיווק אזור חיפה והצפון הן בארץ לתיירות הפנים והן בחוץ-לארץ למשיכת התיירות הנכנסת.

בשנה שחלפה קיימנו פרסום משותף עם עמותות התיירות בחיפה, בנהריה, בצפת, בטבריה, באצבע-הגליל ובעמקים בהשקעה כוללת של כמיליון שקל. הפקנו בשיתוף עם עמותות נחחרות בחיפה והצפון חוברות לעידוד התיירות בשפות נבחרות — אנגלית, צרפתית, גרמנית וספרדית, כגון חוברת חיפה, חוברת הגליל העליון, חוברת טבריה, חוברת העמקים ועוד. משרד התיירות יוזם, שותף ומסייע בארגון ובמימון של אירועים באזור כגון: פסטיבל לתיאטרון אחר בעכו, ווקאליה בעכו, פסטיבל מחולות בכרמיאל, ימי מוסיקה במשגב, פסטיבל בית-שאן, פסטיבל כלי זמר בצפת, חגיגות הצחוק בטבריה, חגיגות הקיץ בנהריה, ימי מוסיקה בכפר-בלום, פסטיבל פולקלור בחיפה ותחרות שחמט בין-לאומית.

2 — 3. משרד התיירות ער לכל יוזמה ומסייע בפיתוח נוסף של בתי-מלון ואמצעי אכסון אחרים בעיקר בחיפה. משרדנו גם יוזם פיתוח נושא ה"צימרינג" — חדרים להשכרה בתיישבות

— שאלות ותשובות: הודעה על חזרת הממשלה מהצעת חוק הסדרים לשעת-חירום במשק המדינה (מאבק באבטלה), התשמ"ט — 1989: הצעה לסדר-היום —

אני מניח, שאין מאפשרים לתיירן להפר חוק של מדינה אחרת. כוונתי לנושא הכרטיסים תחת שמות של אחרים. באחת התגובות של אותם תיירים לא-מוסמכים, או "חאפרים", נאמר, שבמצרים מקובל לנסוע בכרטיסים תחת שמות אחרים, בעוד החוק המצרי אוסר את הדבר. אני מניח שיש תקנות המטפלות בעניין הפרת חוקי מדינה אחרת. אם לא, אני שואל, מדוע לא נתקין תקנות כאלה, והאם אין מקום, לפחות לגבי מצרים — הנושא דחוף ביותר — לפעולה מיוחדת, ולו גם זמנית, כאשר העובדות נחונות וכנראה הכלים הקיימים אינם מספקים?

שר התיירות ג' פת:

יש בהחלט מקום לפעולה, ולא רק לגבי מצרים. שמעת תלונות דומות גם לגבי מרוקו, ואנחנו נפעל כנדרש.

אני מודה לך על האינפורמציה הנוספת. אבקש ממך קצת יותר פרטים כדי שנוכל לטפל בכך בכל חומרת הדין, כי גם אם במדינות מסוימות יש תורה וכוהו, אין לנו שום זכות לנצל את זה. בסופו של דבר, מי שמשלם את המחיר זה התייר הכבוד ולא ה"חאפר", לא התייר המורשה ולא הבלתי-מורשה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד השר.

הקודם כשר התעשייה, המסחר והתיירות, בשנת 1980. אינני יודע מה היו הסיבות לכך שהדבר התעכב עד סוף שנת 1988. מייד עם כואי למשרד התיירות חידשתי את העניין, וכאמור, אני מקווה שלאחר אישור התקנות על-ידי ועדת הכלכלה של הכנסת לא תצאנה קבוצות מ ישראל לבקר באתרים תיירותיים בחוץ-לארץ בלא שיהיה להם מלווה מיומן, שעבר את כל ההליכים הנדרשים של הכנה למיומנות כאן במסגרת בית-הספר לתיירות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל קליינר.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אני מודה לכבוד השר על תשובתו. התקנות הקיימות פותרות כנראה את הבעיות של ארצות תיירות רגילות.

לגבי מצרים, מסתבר שמאז הפרסום שהיה יש מסע של לחצים על משתתפי טיולים. עובדה היא, ששיתוף הפעולה הזה בין משרד מורשה לבין משרד בלתי-מורשה גורר תופעות נוספות הקשורות בצורת התשלום, דבר המאפשר הפעלת לחצים על משתתפי טיולים שלא קיבלו תמורה. אבל הדבר החמור ביותר הוא דווקא הפרת חוקי המדינות הללו. לכן אני רוצה לשאול שאלה נוספת, כדי שהדבר יירשם.

ד. הודעה על חזרת הממשלה מהצעת חוק הסדרים לשעת-חירום במשק המדינה

(מאבק באבטלה), התשמ"ט — 1989

היו"ר ג' גדות:

חוק הסדרים לשעת-חירום במשק המדינה (מאבק באבטלה), התשמ"ט — 1989 (חוברת ה"ח מס' 1951 מיום 31 באוגוסט 1989).

חברי הכנסת, הרני להודיע, שבזאת ירד מסדר-היום נושא 100 הפרויקטים.

חברי הכנסת, אני מבקש לקרוא לפניכם מכתב שנתקבל ממזכירות הממשלה והופנה אל יושב-ראש הכנסת, כהאי לישראל:

"אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להודיעך, כי הממשלה החליטה, על-פי סעיף 132 לתקנון הכנסת, לחזור בה מהצעת

ה. הצעה לסדר-היום

בנייה ערבית בלתי-חוקית בירושלים

היו"ר ג' גדות:

אנו עוברים להצעות לסדר-היום. נתחיל בהצעה לסדר-היום מס' 1839 מאת חברת הכנסת גאולה כהן, בנושא: בנייה ערבית בלתי-חוקית בירושלים. חברת הכנסת גאולה כהן, בבקשה.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, זה לא נאום, זו אזהרה להגשת עזרה ראשונה לירושלים. יש בירושלים אינתיפאדה גם בבנייה. זורקים בחשכת הלילה אבן על אבן, לבנה על לבנה, ובמשך שלושה-ארבעה ימים קמים מבנים בני קומה אחת או שתיים על 100 מ"ר, בלי רשיון ותוך צפוף גמור על החוק.

היום, אדוני היושב-ראש, עומדים למעלה מ-200 מבנים בלתי-חוקיים כאלה במזרח-ירושלים, ואין בעניין זה צווי הריסה או כתבי אישום.

נואף מסאלחה (המערך):

אולי תציעי להרוס את מזרח-ירושלים?

גאולה כהן (התחיה):

הסיבה העיקרית למחדל הזה למטה בשטח היא מדיניות מלמעלה, הרוצה לקנות שקט בירושלים בכל מחיר.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאגע בסיבות שגרמו לכך שאת תוכנית המתאר במזרח-ירושלים בירת ישראל לא קובעים רק עיריית ירושלים ומשרד הפנים, אלא גם התושבים הערבים שלה, אני רוצה להציג את העובדות.

את המספר הזה, של 200 מבנים בלתי-חוקיים, קבע באוזני לא אחר מסגן מהנדס העיר, מר זינגר. הדבר היה כשפניתי לעיריית ירושלים, אחרי שנועד לי על הבנייה הבלתי-חוקית הדוהרת, וביקשתי סיור באותן שכונות — בג'בל-מוכבר, בעיסאווייה, בסלואן, בא-טור, בראס-אל-עמוד. רציתי ללכת לשם עם אנשי העירייה ולראות הכעקתה. הלכתי וראיתי: כזעקתה, לא רק כזעקתה. היו עמי מהנדס העיר, היועץ לענייני ערבים חשין והפקח שבשטח. תארו לכם, פקח אחד על כל דרום-מזרח ירושלים וצפון-מזרח ירושלים, עם שלושה מוסלמים טובים העוזרים לו, וממש מסכנים את נפשותיהם כשהם מצביעים על המבנים. ראינו כמו עינינו והופתענו. לא רק אני, הופתעו גם חשין ואחרים: הנה עוד בית שלא ראינו לפני שבוע; הנה עוד מבנה שלא ראינו אתמול.

כל הבנייה הבלתי-חוקית שראינו אינה תמימה. היא לא נובעת רק ממצוקת דיור. מצוקת דיור יש גם במגזר היהודי,

ובכן, העירייה מפסידה מאות אלפי שקלים. הערכים מנצלים עד תום את המדיניות המפוזרת הזאת, והאבסורד הוא שגם לא משיגים שקט, אלא עידוד הרצחנות, גם יורשים, גם רוצחים.

תופיק טובי (החזית הרמוקרטית לשלום ולשוויון):

זו הסתה פרועה מה שאת אומרת, זו הסתה פרועה —

גאולה כהן (התחיה):

אני אומרת: כשלא מיישמים את החוק במישור אחד הוא גם לא מיושם במישור אחר.

טדי קולק כתב לי מכתב קצר מאוד לפני שיצאתי לסיור — יש לציין שהוא העמיד לרשותי את כל האמצעים לביצוע סיור זה — ובו הוא כותב לי: "שמחתך לשמוע שאת רוצה לראות בנייה ערבית בירושלים. כפי שיתברר לך בסוף הסיור המשותף שלנו בהר-הבית, לא רק שאין כל פחד לטייל שם, יש לנו שליטה במקום ואין שם עבירות על חוקי הבנייה" — בהחלט לא התברר לי, יש עבירות על חוקי הבנייה גם בהר-הבית — "אבל אני מקווה שתיווכחי בזאת גם בסיורך הבא" — במה אני אווכח? שאין עבירות על חוקי הבנייה — "אני מאחל לך טיול נעים". על החתום — טדי קולק.

אדוני טדי קולק — ואני מאוד מכבדת אותו ויודעת מה הוא עשה ומה הוא בנה בירושלים — אני רוצה לומר לך: יש בירושלים יותר מ-200 עבירות בנייה, וזאת לפי דברי סגן מהנדס העיר, שהיה אתנו. אני ראתי בשטח רק עשרות עבירות, לא ראתי את כל המאות שעליהן הוא יודע. ואני אומרת: טדי קולק, יהודי גאה, לא אכפת לך שכן מצפצפים עליך, ובעצם על החוק? כשמצפצפים על החוק מצפצפים עליך.

מה שאני שמעתי בסיור הזה זה צפצוף אחד ממושך על החוק. 200 הפרות חוק. וכאן כבר לא מדובר על הר-הבית, כאן כבר לא מדובר על המוסלמים שאתה פוחד שהם יצעדו במיליונים להר-הבית, כאן זה גם לא מה שקוראים "שטחים", זאת בירת ישראל, מזרח-ירושלים.

אדוני היושב-ראש, אני שואלת: למה עלינו לחכות? איפה העירייה? איפה משרד הפנים? איפה ועדת השרים לענייני ירושלים? איפה כלי התקשורת שיצלמו לעיני בית-ישראל את המחזה העצוב והשעורייני הזה?

החגיגה של האינתיפאדה נמשכת. יום-יום פוצעים את נופה של ירושלים ופוגעים כך בירושלים גם פגיעה דמוגרפית, גם פגיעה משפטית, וגם פגיעה מדינית וביטחונית.

נסת נכבדה, אחד הדברים שאני אוהבת מאוד לראות, ואני מתוודה פה וידוי אישי, זה בית כבניינו. אחד הדברים שאני נחרדת למראם הוא הרס של בית. אבל כאן לא מדובר במכנים חמימים וכבנאים חמימים —

נואף מסאלחה (המערך):

לא, זה בית של ערבים.

גאולה כהן (התחיה):

— כאן מדובר בתוכנית מתאר מדינית להריסתה של ירושלים היהודית.

כשעזבנו את עיסאווייה, שאלתי את עוזרו של טדי קולק לעניינים ערביים, מר חשין: איך תיראה, לדעתך, עיסאווייה בעוד חמש שנים? הוא ענה לי: יהיו עוד הרכה מכנים בלתי-חוקיים. בקצב כזה אין לנו אפשרות, מר טדי קולק —

אבל שיעז משהו לבנות בית בלתי-חוקי. זוכרים את כפר-שלם? זוכרים את הקורבן שם? יש מצוקת דיור גם במגזר היהודי. במגזר היהודי ממצים את הדין; שם — לא.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

יובל נאמן (התחיה):

גאולה כהן (התחיה):

זו בנייה לא תמימה, בנייה שהנהגת האינתיפאדה מכוונת אותה, ובחלקה גם מממנת אותה.

נסענו בג"פ עם פקח ושמו יוסף צרפתי. אני מזכירה את שמו, כי באמת התפעלתי מאומץ-לבו, מכך שנכנס בלי משטרה, בלי שום ליווי. אני עוברת ורואה, יחד עם אותו פקח, שבהחלט הפנקס פתוח והיד רושמת את כל המכנים, המצלמה מצלמת, המשקפת רואה, והכול רשום, הכול מתוק. כל העבירות על החוק מתיוקות, אבל גם המכנים עומדים בשטח. כשאני שואלת, הם מסכימים לי: הבית הזה צץ לאחר שלושה-ארבעה ימים. הם מגייסים את כל המשפחה, ובעיקר בסופי שבוע, בשבתות ובחגים, ומקיימים מהר-מהר מבנה עם גג. סגן מהנדס העיר אומר לי, שמאחר שאם אדם גר במשך שבועיים באותו מקום אסור בכלל להרוס אותו, אסור גם להוציא צו הריסה, הרי לפעמים הם בונים מסביב למיטה שלהם, היכן שהם ישנים, כדי שזה יהיה מקום שהם כבר גרו בו. סגן מהנדס העיר אומר: הם בונים מבנה מסביב למיטה; כלומר, יודעים הכול, רואים הכול.

שאלתי אותם: איך זה קורה? איך זה ייתכן, שמתחת לאפה של עיריית ירושלים קורים הדברים האלה? הם השיבו: קודם כול, קיים מחסור בכוח-אדם — כפי שאמרתי לכם — פקח אחד ממונה על כל 200 המכנים, וכבר ברגע זה שאני מדברת פה ודאי נוספו עוד מבנים; אין תוכנית מתאר, יש חקיקה מסובכת, עומס בכתבי-המשפט. כל זה נכון. העירייה מאשימה את משרד הפנים, שאצלו זה נתקע בשלב תוכניות המתאר, משרד הפנים — את העירייה, ושניהם — את בתי-המשפט. דרך אגב, למה לא יוקם בית-משפט מיוחד לנושא הבנייה הבלתי-לגלית? על שאלה זו אין לי תשובה. מכל מקום, כל זה נכון, אבל שורשי המחלל הזה בשטח, למטה — כפי שאמרתי — נעוצים במדיניות, מדיניות מוצהרת או מוסווית, של השגת שקט בכל מחיר.

יהודי הרוצה לבנות מרפסת או לסגור מרפסת בשביל סוכה — הליך זה אורך חצי שנה, למלא את כל הניירות, לעבור את כל הפקידים —

יגאל ביבי (המפלגה הדתית הלאומית):

הגומה.

גאולה כהן (התחיה):

— ולשלם את כל הכספים שהוא צריך לשלם עד קבלת הרשיון, אם הוא מקבל אותו. וכאן הדבר נעשה בלי תשלום פרוטה תמורת קבלת אישורים, בלי מסי ארנונה, בלי מסים למים. כי מה קורה בשטח? הם מתחברים מייד, במבנה שהם מקימים, לצורת המים של השכן, וחברת החשמל המזרח-ירושלמית מחברת אותם לרשת החשמל; מסי ארנונה — איך אפשר לגבות מסי ארנונה על מבנה בלתי-חוקי? הרי הוא לא חוקי; מסי מים — איך אפשר לגבות מסי מים ממבנה בלתי-חוקי?

מדברת בהצעתה על כך שהאינתיפאדה משמשת מאין לאייקום הוראות החוק. ייתכן שהיא אכן מהווה גורם מסייע. אני מציע כי הכנסת תעביר את ההצעה להמשך הדיון לוועדת הפנים ואיכות הסביבה ותשמע את כל הצדדים.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד השר. אדוני, האם תיאות להשיב על שאלה של חבר הכנסת נואף מסאלחה?

שר הפנים א' דרעי:
בבקשה.

נואף מסאלחה (המערך):
אדוני השר, האם יש לך נתונים על מערב העיר? אני הייתי נוכח בדיון מסוים שהשתתף בו נציג הממשלה, והוא אמר שיש הרבה עבירות במערב העיר כמו גם במזרח.

ראובן ריבלין (הליכוד):

נואף מסאלחה (המערך):
אני מדבר ספציפית על ירושלים.

ראובן ריבלין (הליכוד):
דווקא במערב העיר משתדלים לעמוד על כל תג ותג.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת מסאלחה, זה לא הוגן. ביקשת לשאול וקיבלת רשות. אנא, אפשר לשר להשיב.

נואף מסאלחה (המערך):
אבל חבר הכנסת ריבלין מפריע — — —

היו"ר ג' גדות:
סליחה, הוא מפריע לי, הוא לא מפריע לך, תן לי לטפל בו. בבקשה. כבוד השר.

שר הפנים א' דרעי:
אין לי נתונים לגבי מערב העיר. כיוון שלא נשאלתי על כך. אבל אני חייב להגיד, שיש הבדל גדול בין העבירות על חוקי הבנייה הנעשות במערב העיר לבין אלה הנעשות במזרח. במערב העיר אולי נעשות עבירות של הגדלת אחוזי בנייה. אם אתה מאפשר לאדם לבנות 100% והוא צריך לבנות 1,000 מ"ר, הוא מגדיל את השטח בכל מיני תרגילים ל-1,020 מ"ר. יכול להיות שיש כאלה, ופקחי העירייה, משרד הפנים והוועדה המחוזית לא מוותרים. אם צריך להרוס, אם צריך לשלם מסים, אם צריך להגיש תוכניות חדשות, עושים זאת. יש פה ושם עבירות כאלה, וצריך לפקח עליהן. אבל, כאמור, אני לא מכיר במערב העיר תופעה של בניית בתים שלמים ללא רשיון. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד השר. רשות הדיבור לחבר הכנסת תופיק טובי, המבקש להציע שלא לכלול את ההצעה של חברת הכנסת גאולה כהן בסדר-היום.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חברי הכנסת, אני מציע להוריד מסדר-היום את ההצעה של חברת הכנסת גאולה כהן ולא לכלול אותה בו.

נאומה המסית על בנייה ערבית בלתי-חוקית בירושלים באה כעצם כדי לחפות על מדיניות ההקפאה המחניקה, המופעלת נגד האוכלוסייה הערבית של ירושלים.

עמנואל זיסמן (המערך):
זה לא נכון — — —

שדיבר על עוד מאה שנה — עוד מאה שנה לחכות. אם לא נעצור היום את האינתיפאדה הזאת של בנייה בלתי-חוקית נצטרך לשוב ולכבוש מחדש את ירושלים, עם כל המחיר הכרוך בכך.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחברת הכנסת גאולה כהן. רשות התשובה לכבוד שר הפנים. בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאשיב על ההצעה של חברת הכנסת גאולה כהן אני רוצה לומר: אני מקווה שהתכונות בדברך, שחוק מאה הפרויקטים ירד מעל סדר-היום, אבל אנחנו ממשיכים להילחם בביורוקרטיה כדי לעזור לפרויקטים האלה.

היו"ר ג' גדות:

אם שאלת על אמונתי, כבוד השר, אני מאמין באלף פרויקטים.

שר הפנים א' דרעי:
טוב מאוד.

בעיית הבנייה הבלתי-חוקית בכל המגזרים הינה בעיה ארצית ולא רק בעיה של העיר ירושלים. משרד הפנים מפעיל — במסגרת היחידה הארצית לפיקוח על הבנייה, שקמה לפני כשנתיים וחצי — מפקחי בנייה, היוצאים לאזורים השונים ומבצעים פיקוח בשטח. פיקוח זה לא בא במקום מערכת הפיקוח של הוועדות המקומיות לתכנון ובנייה אלא בא לסייע לה. אכן, בירושלים ביצעו עובדי יחידת הפיקוח פעולות פיקוח במגזרים השונים, ורק לפני יומיים הותקף רכב הפיקוח של היחידה באבנים במזרח העיר.

ברצוני לציין לפני הכנסת כי מאז נובמבר 1987 הוגשו עלי-ידי רשויות התכנון 227 תביעות משפטיות על בנייה בלתי-חוקית במזרח-ירושלים. כמובן הוצאו 57 צווי הריסה. זאת ועוד, למגזר הערבי בירושלים אושרו עד היום ארבע תוכניות מתאר — לכפר סלואן, לא-טור, לג'בל-מוכבר, לעיר העתיקה וסביבותיה. כמובן נמצאות שלוש תוכניות בהליכים אחרונים של אישור: עיסאווייה, א-שמה, סוואחרה. לתוכניות אלו הוגשו מאות התנגדויות והוועדה עומדת לפני שמיעתן.

מדיניות האכיפה של משרדנו הינה למנוע היווצרות עובדות בשטח, ואכן במקומות רבים ננקטו על-ידינו צעדים כמתחייב מהחוק, לרבות הגשת כתבי אישום, ביצוע פסקי-דין וצווי הריסה שיפוטיים ואכיפת ביצועם של צווי הריסה מינהליים.

אני חייב לציין, שמאז קיבלה הכנסת את התיקון שהגשנו לפני כשנתיים וחצי, תיקון 25 לחוק התכנון והבנייה, יש סמכות לממונה על המחוז להוציא צו מינהלי שבעה ימים לאחר שיושב-ראש הוועדה המקומית לא הוציא צו כזה. זה צעד אחד שנקטנו. צעד שני הוא הקמת היחידה.

למעשה אפשר להגיד, שאכיפת חוקי התכנון והבנייה השתנתה מן הקצה אל הקצה. בשנתיים וחצי אלה נהרסו יותר מ-800 בתים; רובם על-ידי התושבים עצמם, הואיל והם ידעו שאם הם לא יהרסו, יהרסו הרשויות את הבתים וגם יחייבו אותם בתשלום ההוצאות. חלקם, חלק גדול, נהרסו על-ידי מינהל מקרקעי ישראל ומשטרת ישראל.

אני מודה כי אין בכך די, ויש לנקוט מדיניות של אכיפה קבועה בכל מגזרי הציבור. אומנם חברת הכנסת גאולה כהן

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
האם לא נכון מה שפורסם היום ב"גידוסלם פוסט"? —

שבח וייס (המערך):
אדוני השר, את המלה גזענות אל תיקח ברצינות. זה יוצא אוטומטית.

ראובן ריבלין (הליכוד):
מאז 1967 קיבל המגזר הערבי בירושלים יותר מאשר קיבל במשך אלפיים שנה.

עמנואל זיסמן (המערך):
הציבור כל כך מעריך את חבר הכנסת טובי וחבריו, עד שהם לא עברו את אחוז החסימה בבחירות להסתדרות.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —
היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת תופיק טובי, תסכים אתי שזה קצת לא הוגן. קיבלת רשות ריכוז. שמענו את דבריו בסבלנות. חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת ריבלין, האם יש פה עוד חבר כנסת מירושלים שאני צריך להזכיר את שמו? אגא, אני מבקש מכם, תנו לכבוד השר לסיים את דבריו. בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

אני רוצה להוסיף נתון אחד, כדי להראות את חומרת הבעיה במזרח-ירושלים ובסביבותיה. בדברי הוכרתי ארבע תוכניות שאושרו לגבי שכונות ערביות: שלוש תוכניות מצויות בדרך. אבל אם אתה רוצה להבין למה הבעיה כל כך חמורה ומעיקה, אמסור נתון שאולי עדיין לא פורסם: יותר מ-20,000 תושבים ערבים מיהודה, משומרון ומעזה עברו בשנים האחרונות להתגורר במזרח-ירושלים ובסביבותיה. אנחנו לא נעבור לסדר-היום על כך. כל אחד מהם יוחזר למקום שממנו הוא הגיע. זו הסיבה לכך שצפוף שם. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד השר. חברת הכנסת גאולה כהן, האם תיאותי להצעה להעביר את הנושא לוועדה?

גאולה כהן (התחיה):
כן.

היו"ר ג' גדות:

תודה. חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת, להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים, והשנייה, שלא לכלול את ההצעה בסדר-היום. נא להצביע. זוהי הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — 24

בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום של הכנסת — 6

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

אני קובע שכ-24 קולות בעד, 6 נגד ונמנע אחד הוחלט להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
המדיניות הדמוגרפית הגזענית המותווית ומופעלת בירושלים על-ידי משרדי הפנים והשיכון, בהנחיית הממשלה, קבעה מאז 1967, שלא תהיה בירושלים יותר מ-26% של בנייה בקרב האוכלוסייה הערבית, לעומת 74% בנייה בקרב האוכלוסייה היהודית. לפי "גידוסלם פוסט" מהיום, זוהי קביעה של הממשלה.

עמנואל זיסמן (המערך):
אלה כנראה מספרים עוד מלפני השינויים במזרח-אירופה.

גאולה כהן (התחיה):

— — —
היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת תופיק טובי, אני לא מצליח לשמוע אותך. לכן אני מבקש מכולם לשבת בשקט ולאפשר לחבר הכנסת טובי להתבטא. בבקשה. דאגתי שישמעו את דבריו בשקט ואני גם מבקש ממך לסיים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מדיניות גזענית המקיפה בנייה בסקטור הערבי מנימוקים דמוגרפיים יוצרת מחנק איום מול הגידול הטבעי והצרכים החיוניים. מכריחים אותם לבנות בלי רשיון כדי למצוא גג לזוגות הצעירים, לילדים שנולדים.

העיתון "גידוסלם פוסט" מהיום מגלה, שבמשך שמונה שנים מנסה עיריית ירושלים, מתוך הבנה למצוקת הדיוור של האוכלוסייה הערבית בירושלים, לאשר תוכנית-אב לבניית 18,000 יחידות דיוור בשטח פתוח בכית-חנינא ובשועפאט. והנה באים מעצבי המדיניות הדמוגרפית הגזענית ואומרים, שזה יותר מדי. הם מצמצמים את התוכנית ל-7,600 יחידות דיוור, ובסופו של דבר היא תצטמצם אפילו ל-6,000, ואולי גם זה לא יהיה.

יש להפשיר את הבנייה. יש לאפשר לתושבי ירושלים הערבים לבנות לפי צורכיהם, ואז לא תהיה בנייה בלתי-חוקית.

לכן אני מציע, שלא לכלול את הצעתה של חברת הכנסת גאולה כהן בסדר-היום של הכנסת.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת תופיק טובי. רשות התשובה לכבוד השר, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, בתשובתי ניסיתי לענות בצורה מכובדת על הצעתה של חברת הכנסת גאולה כהן, אף שהדברים חמורים מאוד מבחינת העבירה על החוק. עשיתי כך בגלל הרגישות של העניין, ולכן גם הצעתי להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

אבל, לדעתי, חבר הכנסת תופיק טובי לא זו בלבד שלא הועיל למי שהוא רוצה לייצגו אלא אפילו הוסיף לו. הואיל והוא האשים את משרדי הפנים והשיכון במדיניות גזענית, אני חייב לתת כמה נתונים לחברי הבית.

שבח וייס (המערך):

— — —
חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מאז 1967 — — —

ו. הצעה לסדר-היום מכוני עיסוי ושירותי ליווי

אורה נמיר (המערך):

אני מכירה את הצחקקים.

"בדרך-כלל ממוקמים מכוני העיסוי בבתי-מגורים. חדר הכניסה הופך לחדר המתנה, והמקום אינו שמור על כללי הסניטריה, ומפאת כבודו של הבית, אדוני היושב-ראש, לא אמסור לכם מה בדקו ומה מצאו במקומות הללו. בכל מקום יש כשלושה עד חמישה חדרי עיסוי.

סוג האוכלוסייה המאפיינת את בעלי המכוניס היא: אנשים בעלי אמצעים נזילים המבקשים לעשות כסף שחור, הנמנים עם אוכלוסייה עבריינית לשעבר, עם נטייה גדולה להימורים, בעיקר קלפים, בהם צורכי סמים, רוב המקומות פועלים ללא היתר מצד הרשויות, ובעליהם אינם עוסקים מורשים. כל ההכנסות לבעלי המקום הן הכנסות שחורות."

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, "אוכלוסיית המעטות היא בדרך-כלל של בנות בגילים 20 — 32, רווקות או גרושות. רובן בנות למשפחות מרוכזות-ילדים שהתגוררו בעבר באזורי פיתוח, בעיקר מאזורי דרום-הארץ, ועקרו ממקומות מגוריהן לאזור המרכז. השכלתן — בין 10 ל-12 שנות לימוד. הן באו לכרך הגדול, כי רצו להיכנס לתוך המעגל של מציאת כסף רב וקל. הן עושות זאת כדי לממן שכר דירה, כיגור נאה, בילויים, ולעיתים אף עוזרות למשפחותיהן ולהוריהן. ככל שהן משיגות כסף רב יותר והכנסה גדולה יותר מעיסוק זה, כן גדל רצונן להמשיך בעיסוק תקופה ממושכת. הן יודעת למעשה, שהרשויות והמשטרה מעלימות עין, ושיש הסכמה שבשתיקה להמשך פעילות המכוניס."

הלקוחות, רבותי חברי הכנסת, הם אוכלוסייה המורכבת בדרך-כלל משכירים משכנת הביניים, מעצמאים, מבעלי מקצועות חופשיים ומבני מיעוטים. בדרך-כלל סוחרים מעבר ל"יקו הירוק". המבקרים הם גברים בגילים 40 עד 60, בדרך-כלל בעלי משפחות.

שירותי הליווי מתקיימים, בדרך-כלל, במוקדים שהם מקום לא ידוע. הוא יכול להיות בית-מגורים עם טלפון, וכו' מתקבלת פניית הלקוחות, ומשם מופנות המלוחות אל המטלפנים. הן נשלחות כאמצעות כרססת או רשומן. הכול מסודר. המקום שאליו נשלחת המלווה הוא, בדרך-כלל, בית-מלון שכוחו הלקוח ודרגתו משלושה כוכבים ומעלה. בעלי המוקד הם אנשים בעלי אמצעים נזילים, המבקשים לעשות כסף ללא עמל רב. עיקר הוצאותיהם הן על שכר דירה, פרסום, אחזקת טלפון, ולעיתים הם מחזיקים בחורה שתקבל את הקריאות הטלפוניות.

המלוות מאופיינות כבחורות נאות בגילים 20 עד 30, והן נבחרות על-ידי הלקוח. השכלתן תיכונית, והן יודעות שפות רבות מלבד עברית. הלקוחות הם אנשי עסקים, על-פירוב מבוססים.

התעריפים — שני שלבים במכוני העיסוי: 30 שקל — כניסה, בין 70 שקל ל-120 שקל, מה שקרוי "תשר", למעשה. הכספים נגבים מראש, לפני שהם מקבלים את השירות.

עד היום, הממוצע, לפי אותה בדיקה של הסטודנטים במכוני העיסוי הללו, הוא כ-30 עיסויים ביום. בעל המקום משתכר ביום, בחישוב גס, 900 שקלים, המעסה — 570

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אנו עוברים עכשיו להצעה לסדר-היום מס' 1812: מכוני עיסוי ושירותי ליווי — מאת חברת הכנסת אורה נמיר. בבקשה.

אורה נמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אינני רוצה להניח, שהרווח המבודחת של חברי הכנסת יש לה איזו משמעות. מאחר שאני חושבת שהנושא הוא רציני מאוד וקשה מאוד, אני מודה לך, אדוני היושב-ראש, ואני רוצה להתחיל בדברי.

לפני שלושה חודשים, בתחילת פגרת הכנסת, הגיע אלי אורח אכפתניק, בן עיר פיתוח, שדרכו בחיים צלחה, והניח לפני דוח מקיף על פעילות מכוני עיסוי ושירותי ליווי באזור תל-אביב וגוש-דן.

הוא נתקל בנושא באקראי, מסיפורה האישי של מועמדת לעבודת מזכירות במשרדו. הוא יזם ומימן בכספו עבודת מחקר של שני סטודנטים מאוניברסיטת תל-אביב, שבדקו את הנושא והכינו את הדוח.

סיפורן של הכנות, בהן בנות מערי הפיתוח, בנות עירוניות, תלמידות ובוגרות מוסדות להשכלה גבוהה, שעיסוקן זה נבע מתמימות ומרצון עז להשתכר, ולו זמנית, כסף רב וליהפך על-ידי כך לחלק מקסמיו הנוצצים של הכרך הגדול — הביאוני להעלאת הנושא בפני מליאת הכנסת.

שמו של האורח האכפתניק הוא מאיר חדר, ואת המצית הרוח, שהוכן ביולי 1989, אביא בפניכם. ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לצטט כמה דברים.

"פעילות מכוני העיסוי ושירותי הליווי באזור תל-אביב וגוש-דן הולכת וגוברת בצורה מחרידה ומזעזעת. הנתונים שאציג מקורם בביקורים רבים במקומות במשך תקופה של יותר משנה בשעות שונות של היום ובימים שונים בשבוע.

בגוש-דן פועלים כ-47 מכוני עיסוי יהודעים מפרסום יומי בעיתונות תחת הכותרת "ריפוי והרזיה". כמרחן פועלים כ-32 מוקדי שירותי ליווי. מכוני עיסוי פועלים בכל ימות השבוע משעה 10:00 עד חצות, וכ-20% פועלים אף בשבתות."

אני מציעה לגברים כאן להתאפק קצת. האמינו לי, יש לי סיבות טובות לומר זאת.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אורה נמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, אינני מתייחסת לעסק כהלצה. עליתי לכאן כדי לשמור על הכנות. לגברים לא אכפת כנראה מה יקרה להן.

אני ממשיכה לצטט מהדוח: שירותי ליווי פועלים בעיקר באמצעות בתי-מלון מדרגה של שלושה כוכבים עד ארבעה כוכבים.

היו"ר ג' גדות:

סליחה, רק רגע. חברת הכנסת אורה נמיר עלתה לכאן לשמור על הכנות, ואני אשמור על הבת הזאת, המדברת עכשיו, ולא אתן לכם להפריע. בבקשה.

להתבדח עליו, אבל מי שמכיר קצת את הנתונים ומי שבדק אותם יודע אילו טרגדיות, איזה הרס של משפחות עומד מאחורי כל בת ובת כזאת, ואילו השלכות יש לכך.

חבר הכנסת יצחק לוי העלה לפני שבוע חלק קטן מהבעיה כשדיבר על בנות, ילדות בגיל 12-13, שמשמשות בהן כמועדונים, והפיתוי הגדול הוא כסף קל, והרבה כסף. אבל זה באמת חלק קטן מן הבעיה. חברת הכנסת אורה נמיר אמרה שיש לה רשימה של 47 מכונים. מעריית תל-אביב קיבלתי היום, וזה תל-אביב בלבד, 52 כתובות של מכוני עיסוי. אני רוצה להביא עוד כמה דוגמאות של טרגדיות.

דוד ליבאי (המערך):

לעיריית תל-אביב יש רשימת המכונים העוסקים בכך בלא היתר, והיא אינה עושה דבר?

שר הפנים א' דרעי:

לא. עוד מעט אני.

שבח וייס (המערך):

זה רק לסטטיסטיקה.

שר הפנים א' דרעי:

חבר הכנסת וייס, למה אתה אומר את זה? אולי מה שאתה אומר טוב לסטטיסטיקה, אבל זו לא האמת. אתה תשמע מייד מה עשתה עיריית תל-אביב.

לפני חודשים מספר, כשדיברתי כאן בעניין ספינות הקזינו — ואני באמת שמח שהכנסת כולה התגייסה לעניין הזה, ושהצלחנו לעקור את ספינות הקזינו מאילת בפעולה של כל משרדי הממשלה ובסיוע הכנסת. התופעה הזאת נעלמה מאילת — הבאתי דוגמה של שירותי הליווי שהיו מעין "טיפ" למי שמפסיד כסף, או למי שמהמר על כסף. סיפרתי על אב שהפסיד 70,000 דולר בספינת קזינו, וכ"נחמה" סידרו לו בבית-מלון באילת נערת ליווי. באמצע הלילה, כשהוא פתח את הדלת, הוא ראה את בתו נעצרת הליווי. לפני שבועיים התפרסמה ידיעה בעיתון, לא בדקתי אותה, אבל אני מאמין שהיא מבוססת על משהו — על בעל שהוזמן שירותי ליווי, ונערת הליווי שנשלחה אליו לא היתה אחרת אלא אשתו.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כמה מכונים יש בכל הארץ?

שר הפנים א' דרעי:

אני מעריך שאם תל-אביב יש 52 — ואני לא בטוח שהעירייה יודעת על כולם — בשאר חלקי הארץ יש בוודאי כ-100, אם לא יותר מזה. מי שרואה את המודעות בעיתונים, יודע שאין כמעט מקום בארץ — דרום וצפון, חיפה וירושלים — שלא מתפרסמות בו המודעות האלה.

חיים רמון (המערך):

אדוני השר, אולי נעשה את זה חוקי ונגמור?

שר הפנים א' דרעי:

אני מכיר את הטענה של חברי כנסת מסוימים, הטוענים שצריך לפקח את העיניים; אי-אפשר להילחם בתופעה הזאת, לא צריך לעודד אותה, אבל צריך להסדיר את זה בחוק. הם גם מעלים טענות לגבי בריאות, היגיינה ודברים אחרים.

אם עד לפני כמה שנים היתה התופעה הזאת בשוליים ממש, ורק נערות במצוקה קשה וממשפחות הרוסות הידרדרו לכך, עמדו ברחוב וסיפקו את השירותים האלה, היום, ואני אומר זאת בוודאות מוחלטת, אין מדובר על נערות במצוקה או

שקלים. במכוני הליווי, שם מתקבלים כעשרה לקוחות ביום, למקד — 800 שקלים, למלווה — יותר מ-1,000 שקלים.

לנגד עינינו, אדוני היושב-ראש, מתפתחת תופעה לא-חוקית, בעלת רמה מוסרית ירודה. לעין כול מתפרסמות המודעות והכתובות כמעט בכל העיתונות הכתובה. לו הפעילו את הפיקוח, לא היה אפשר לקיים אותם מקומות, כי הם פועלים ללא רישוי. עד כאן, אדוני היושב-ראש, ציטוט מהדוח.

חברי הכנסת, בידי רשימת כל מכוני העיסוי וכתובותיהם. בידי דוחות הסטודנטים הבודקים, ששהו בחלק מן המכונים שעות מספר, והם מתארים בכתובים את מספר המבקרים, מספר המעסות, תנאי ההיגיינה המחפירים והרישומים המתנהלים במקום.

בידי, חברי הכנסת, רשימת הטלפונים של מספר רב של מוקדי שירותי הליווי. אם הם בידי, יש מקום סביר להניח שהם מצויים גם בידי המשטרה וגם בידי הרשויות המקומיות. מדובר ב-47 כתובות של מכוני עיסוי, ב-38 מספרי טלפונים של מוקדים לשירותי ליווי.

אדוני היושב-ראש, חוק רישוי עסקים משנת התשכ"ח—1968 קובע: "מכון עיסוי" — מקום בו נעשים עיסויים מכל סוג שהוא, למעט מכונים של קופות-חולים ובתי-חולים. לפי חוק רישוי עסקים, התשכ"ח—1968, מכון עיסוי טעון רישוי. רובם המכריע של המכונים עובדים ללא רישוי, ובוודאי ללא פיקוח.

חברי הכנסת, רציתי לבקר בחלק מהמכונים. פניתי למשטרה וביקשתי להתלוות אל איש משטרה בסיווריה. לאחר שפניתי הועברה ללשכת שר המשטרה, נעניתי שאין המשטרה מתלווה לסיוורים למכוני עיסוי. יש הטוענים, שהמשטרה אינה מתמודדת עם מכונים בלתי-חוקיים אלה, מאחר שהיא מעדיפה שבעליהם, בעלי העבר הפלילי, יעסקו בעיסוק "שקט", וכן לא יצטרכו להתמודד אדם בענפי פשיעה אלימה וקשה יותר, לפי תפיסתם של אנשי המשטרה.

חברי הכנסת, באתי היום לכאן לזעוק את זעקתן של בנות תמימות, חולמות, המרדדות עצמן בקלות ובהיסח הדעת לעולם אכזר ומבוה, שכמעט שאין חזרה ממנו.

אבקש, אדוני היושב-ראש, לדון בנושא עצוב זה במליאת הכנסת.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחברת הכנסת אורה נמיר. רשות התשובה לכבוד שר הפנים, בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אדוני השר, אתה יכול להוסיף גם עשרות מקומות כאלה בחיפה.

שמעון שטרית (המערך):

לפי העיתון "כל העיר", בירושלים זה עולה 150 דולר. אם אתה גר בדרום תל-אביב, אתה צריך לשלם 500 דולר. כך שמעתי ב"גלי צה"ל".

היו"ר ג' גדות:

בבקשה, כבוד השר.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה לברך על אומץ-לבה של חברת הכנסת אורה נמיר, שהעלתה את הנושא. אולי הוא מעלה קצת גיחוך ונשמע נושא שחביב

שמעון שטרית (המערך):
אני לא הייתי אומר את זה.

חיים רמון (המערך):
תפנה ליועץ המשפטי לממשלה.

שר הפנים א' דרעי:
זה מה שאני מתכוון לעשות.

שמעון שטרית (המערך):
יש להניח, שאותם הוא יעמיד לדין.

שר הפנים א' דרעי:
אני רוצה להגיד דברים מספר, על מה שהעיריות עושות בנושא רישוי עסקים, עירייה כמו עיריית חיפה, שגם שם התופעה הזאת הולכת וצוברת תאוצה בשנים האחרונות, פונה למשטרת ישראל בבקשה לאכוף את החוק לגבי מכוני עיסוי לא-מורשים, שבהם מתנהלת פעילות שחתן להגדרה כפוגעת כמוסר ויותר מכך. אין העירייה מקבלת את הסיוע הדרוש — כך נמסר לנו מהעירייה. המשטרה אומרת שעניין זה אינו מצוי בסדר-העדיפויות שלה, שהיא לא יכולה להיכנס לשם ושהיא לא מטפלת בדברים האלה.

עיריית תל-אביב הגישה תביעות נגד 26 מכוני עיסוי הפועלים שלא כדין בתחומה. ניסיונותיה של העירייה להשיג בכתי-המשפט צווי סגירה, או לאשר צווי סגירה מינהליים שהוצאו על-ידי ראש העירייה, נתקלים בהתנגדות משפטית. זאת משום שקשה להוכיח בפני בתי-המשפט, שקיים מטרה ברורה במקום. אין לעירייה כלים לכך, זה תפקידה של המשטרה, ולמשטרה יש הכלים, הסמכויות לבדוק, להשיג הוכחות ולחקור. עיריית תל-אביב, עם כל הכבוד, לא יכולה לבוא במקום המשטרה.

העלאת הנושא לתודעה הציבורית והמלחמה בנגע חייבות להתבצע על-ידי מי שהמחוקק נתן לו את הכלים לכך בכל מה שקשור לחיפוש, לכניסה למקומות כאלו ואפילו למעצר. כל משרדי הממשלה הנוגעים בדבר: משרד המשטרה, משרד המשפטים, משרד הפנים, הרשויות המקומיות והכנסת, צריכים ללוות את הנושא באופן צמוד; כפי שעשתה חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזילנו בוועדת הכלכלה ובוועדת הפנים בנושא הקונו באילת. על-ידי פעולה מהירה הצליחו להילחם בתופעה זו.

אני מציע שהכנסת וועדת הפנים של הכנסת, העוסקת בנושאי הרשויות המקומיות והמשטרה, ידונו בנושא הזה, יעקבו וידאגו לכך שמשרדי הממשלה אכן יתאמו עמדות בנושא הזה ויעשו את עבודתם.

היו"ר ג' גדות:
אני מודה לכבוד השר. שאלה אחת ויחידה לחברת הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המערך):
אין יכולה עיריית תל-אביב להשיב שזה לא תופס בכתי-משפט, כאשר במלחמה שלה נגד דירות המנוצלות על ידי עורכי-דין ורואי-חשבון היא כן מצליחה להוכיח שזו הטרדה ולקבל צווי פינוי?

שר הפנים א' דרעי:
התשובה היא פשוטה, חברת הכנסת נמיר: יש הברל גדול. כשהעירייה מגישה 26 תביעות לבתי-המשפט נגד מכוני העיסוי, היא צריכה להוכיח מהי הפעילות הבלתי-חוקית שנעשית שם ודברים אחרים. לעירייה אין כלים של גביית עדות

על נערו ממשפחות הרוסות. המכונים, כשהם מתפארים בשירותים שלהם, טורחים לציין איזו השכלה גבוהה יש לבנות האלה — סטודנטיות, משכילות, ובאמת מדובר פה על בנות מהבתים הטובים ביותר. בת שמרוויחה 30,000 שקל בחודש. לפי העדויות שלהם, חושבת שהיא תעשה את זה במשך שנה, יהיה לה כסף רב, היא תרכוש דירה ואחר כך תלך להשלים את השכלתה. בחורה הזאת שמתחילה בזה, לא גומרת, כיוון שבחורה המרוויחה 300,000 שקל אין לה סיכוי להרוויח סכום כזה במשך שנים רבות אם היא תעבוד כמראה באוניברסיטה או כמזכירה, והיא לא תעזוב את זה. זה מתחיל בכסף הקל, זה משך בסמים ובדברים אחרים.

לגבי הדעות המושמעות בדבר מתן לגיטימציה לנושא: ככל שתסדיר את זה יותר, בנות מבתי טובים יותר ונערות טובות יותר יתפתו ללכת לזה. כל עוד התופעה היא תופעת שוליים, והיא כבחינת ביוון וצריך לעמוד ברחוב, ככל שהדבר מצער, ככל שהוא מפריע לרמת החיים ולאיתנות החיים, אתה עדיין שולט בזה הואיל וזו תופעת שוליים. ככל שתסדיר את זה טוב יותר, ככל שתעשה את זה בבתי-מלון מפוארים יותר, ככל שתיתן פיקוח היגייני טוב יותר, אתה נותן לגיטימציה לתופעה הזאת, ומרחיב את מעגל הבנות שיתדרדרו לזה. חשוב להגיד זאת, שלא יחשבו שיש כאן ויכוח בין מי שרוצה לשמור על הבנות מבחינה רפואית ובין מי שלא רוצה. ומאשימים: אתם המתנגדים לדבר הזה, אתם לוקחים על עצמכם סיכון של פיקוח נפש או סיכונים אחרים, דברים אלה הם בבחינת לוות שפתיים. יש הצעת חוק של כמה חברי כנסת, הרוצים להסדיר את הנושא. כדאי שיבינו, אולי-כוונתם טובה אבל המשמעות היא, שמהבית הזה תצא לגיטימציה לתופעה הזו, ואחר כך האם לא נהיה אשמים בהידרדרותן של הבחורות הללו?

אם חברת ליווי מהמובילות בתחום — VIP, אם אינני טועה — מקבלת תואר של עסק מצטיין, ובכל העמודים הראשונים של העיתונים מתפרסם שאיתו אדם, הנחקר עכשיו במשטרה, מקבל תואר של עסק מצטיין, אין לא נעווד את התופעה הזאת? מפרסמים את החברה המובילה בשירותי ליווי כשמציינים שיש לה בנות סטודנטיות, משכילות, לאנשי עסקים. היש לגיטימציה רבה יותר מכך? מה תגיד אחר כך לבחורה המתפתה לכך משום שהיא יכולה להרוויח את הכסף הזה בקלות? העיתונים מעודדים את זה, והמכון מקבל פרס של עסק מצטיין?

למיטב ידיעתי, אינני משפטן, הזנות היא לא עבירה על החוק, אבל שידול לזנות הוא עבירה על החוק. העיתונים השונים מפרסמים את כל עשרות המודעות, ואין מדובר פה על מקומונים, שאין עליהם פיקוח מטעם מועצת העיתונות, אלא על "מעריב", "ידיעות אחרונות", "הארץ", אינני יודע לגבי ה"גרוסלם פוסט"; בעיתונים הגדולים האלה מתפרסמות המודעות יום יום. בעבר עשו זאת בצנעה, באותיות קטנות, תחת הכותרות "עיסוי", "ריפוי", "הרזיה" וכותרות אחרות למיניהן. היום יש תחרות גדולה מדי בנושא ויש מודעות גדולות באותיות מחוררות, כל אחד מציע דברים שאין לאחרים. והעיתונים מפרסמים את זה יום יום. אני בודק את הדבר הזה. לדעתי, זו עבירה על החוק. העיתונים המכובדים האלה מפרסמים יום יום שידול לזנות, וזו עבירה על החוק. אולי אני טועה, אך זו דעתי.

שמעון שטרית (המערך):
לכאורה, לפי דעתך הלא-משפטנית.

שר הפנים א' דרעי:
טרחתי להגיד מראש שאני לא משפטן.

היתה ועדה של השופטת בן־עזר, והיא המליצה את אשר המליצה. כמה חברי כנסת, ואני בתוכם, חידשנו לפני חודשים מספר את היוזמה לאמץ את המלצות ועדת בן־עזר. הצעת החוק מונחת על שולחן הכנסת, ובקרב אביא אותה לקריאה טרומית. אני מקווה, שאם היא תאומץ, יגיע העניין אל פתורו; משום שנוסף על כל הבעיות שהועלו פה יש גם בעיה חמורה של מחלות, מחלת איידס ודברים מעין אלה.

לכן אין טעם לקיים בוועדת הפנים דיון נפרד בעניין מכוני עיסוי. אני מציע, שהדיון כולו ייערך במסגרת הדיון בהצעת החוק שהזכרתי. אני מתחייב להביא אותה בהקדם לדיון בקריאה טרומית. אני מציע שלא לכלול את הצעתה של חברת הכנסת אורה נמיר בסדר־היום.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת אברהם פורז. חברת הכנסת נמיר, האם תיאומי להעביר את הצעתך לדיון בוועדת הפנים?

אורה נמיר (המעריך):

כן.

היו"ר ג' גדות:

אם כן, חברי הכנסת, שתי הצעות בלבד עומדות לפנינו להכרעה. מי שהוא בעד העברת הנושא לדיון בוועדת הפנים של הכנסת יצביע בעד, מי שרוצה להסיר זאת מסדר־היום של הכנסת יצביע נגד. זוהי הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה 27 —

נגד 2 —

נמנעים 1 —

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

אם כן, 27 קולות בעד, 2 קולות נגד ונמנע אחד. אני קובע שהצעה זו תועבר לדיון בוועדת הפנים של הכנסת.

2. הצעה לסדר־היום

תכנון אזורים בירושלים

מאוחדת שלא תחולק עוד לעולם, כבירת ישראל הנצחית, עלינו להעלות נושא זה על סדר־היום של הכנסת.

משנת 1967 ישבו אבות האומה ואבות העיר וביקשו לטכס עצה איך להביא לכך שירושלים, שהיתה מאז מלחמת השחרור ב־1948 אי בודד בים ערבי, מה שנקרא cul-de-sac בצרפתית ובעגה של אותם מתכננים, כיצד נהפוך אנו את ירושלים כך שאותן שכונות מאוכלסות בערבים ייהפכו הן לאי בודד בתוך ים תושבים יהודים. פנינו ימה, קדמה, צפונה, דרומה כאשר בנינו סביב אבו־דיס, עזרייה, סמוך לבית־לחם ולרמאללה את השכונות גילה, תלפיות־מזרח, נווה־יעקב, פסגת־זאב, בתחום שיפוטה של ירושלים, כמו גם רמות, מעלה־אדומים וגבעת־זאב כערי לוויין מסביב לה, לירושלים.

כיום, רבותי חברי הכנסת, יש שני יעדים שמטרתם חיזוק ירושלים — וכתוצאה מהאינתיפאדה שנפלה על ראשינו גם

ושל חקירי. בעצם העובדה שלעורכי־הדין ולרואי־החשבון יש שם דירות יש משום שינוי ייעוד, אין להם רשיון, ולכן לא צריך להזיח זאת. עצם העובדה שיש שם שלט של משרד עורכי־דין, רי בה.

היו"ר ג' גדות:

תודה לכבוד השר. ועתה, חברי הכנסת, לחבר הכנסת פורז יש הצעה שלא להכליל זאת בסדר־היום של הכנסת, הלא כן?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב־ראש, אני מבין בהחלט ללכה של חברת הכנסת אורה נמיר בהעלותה את הנושא וגם את התחושה האינטואיטיבית של הזדהות עם בחורות שמתדרדרות. אבל זאת איננה השאלה כלל וכלל. השאלה היא, איך אנחנו מתמודדים באמת עם בעיית הזנות. נניח שהיינו הולכים לשיטתה של חברת הכנסת נמיר וסוגרים את כל המכונים האלה. לאן היתה עוברת הפעילות הזאת? לחוף הים? למדרחוב? לחצרות הבתים? זה יותר טוב?

שר הפנים א' דרעי:

זה יותר טוב.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני מתפלל עליך, אדוני שר הפנים.

שר הפנים א' דרעי:

סטודנטיות ובחורות מבית טוב לא היו הולכות לרחוב.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני מאוד מצטער, אדוני השר.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פורז, אתה לא נמצא כרגע בדילוג עם השר. אתה מבקש לנמק.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני משתדל לנמק, כמיטב יכולתי.

עם כל הצער שבלב, חופעת הזנות היא תופעה הקיימת מאז ומעולם, היא חלק מהטבע האנושי, ולא ניתן להדביר אותה. השאלה היא, אם אנחנו רוצים שהזנות תהיה ברחובות, או שתהיה מסודרת ותחת פיקוח, במקומות מסודרים.

היו"ר ג' גדות:

מכאן חברי הכנסת, להצעה לסדר־היום מס' 1834, בעניין תכנון אזורים בירושלים — מאת חבר הכנסת ראובן ריבלין. בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר הפנים, לא הייתי מעלה נושא של תכנון אזורים בירושלים על סדר־היום של הכנסת ונמצל כביכול את חברותי בכנסת על מנת להעלות נושא "מקומי", אילולא הייתי סבור שהדבר נוגע לכל אורח ולכל יהודי בעולם באשר הוא.

אנו אומרים: ירושלים על ראש שמחתנו וראש דאגותינו. לכן, כאשר נראה למי מאתנו, ירושלמי, כמו גם בן עיר אחרת, רחמנא ליצלן, לקום ולהתריע על סכנה לחוסנה של העיר כעיר

יתאחד סביב הצורך לקיים דיון מעמיק בראייה הלאומית, אבל אינני יכול להתעלם ממאמרו של אותו מנכ"ל הרשות לפיתוח ירושלים, המלווה את ירושלים ליווי צמוד בחכנון, על-פי הסמכות שניתנה לו לפי חוק הרשות לפיתוח ירושלים, והלכה למעשה בכל פרט ותג שנעשה בעיריית ירושלים, מר עוזי כסלר, האומר בצורה מפורשת: אין לנו מה לעשות עוד במזרח של ירושלים. ירושלים עתידה וחייבת להתפתח מהיום ולהבא כלפי מערב.

אינני רוצה עכשיו להיכנס כאן לדיון אם יש צורך לצרף ולספח את אזור מערב-ירושלים, אזור הקסטל, אזור מבשרת-ירושלים ומבשרת-ציון, לחלק האורבני של ירושלים. ייתכן שיש בזה היגיון מבחינה דמוגרפית, על הבעיות הלאומיות ועל הבעיות של מלחמת תרבות. ייתכן שצריך לעשות זאת. אבל לבוא ולומר היום שאנחנו יכולים להתפתח רק לכיוון מערב ולכן נבנה 50,000 מ"ר, ומינים, אטרקטיביים שאלהם ינהרו כלל אנשי ירושלים, הרי זה כמו לבוא ולומר שוויתרנו על מזרח של ירושלים. אסור לנו לתת יד לויתור על מזרח של ירושלים כאשר כלנו אומרים: עיר שחוכרה לה יחדיו.

עד מתי נשלם מס שפתיים, עד מתי נספר סיפורים? נקמץ לנגד עינינו תוכנית שאם לא הייתי יודע שהאנשים הקשורים בה כולם אוהבי ירושלים, ואם לא היה אדם כטדי קולק שפעל למען ירושלים, פעמים רבות על אפו ועל חמתו ובניגוד לדעתו, אבל ביצע הלכה למעשה את כל אותן תוכניות שקרמו ווגידים — והיום רואים את כל השכונות הערביות כא בתוך ים יהודי הממלא את ירושלים — הייתי סובר שזו תוכנית מכוונת. יש לנו 150,000 תושבים ערבים בירושלים העיר.

לכן, רבותי חברי הכנסת, אני בהחלט חושב שבניית הקניון עומדת בסתירה למאמצים הנעשים לפיתוח מרכז העיר ולחיזוק הקשר בין שני חלקי העיר באזור ממילא ובאזורים אחרים. אני חושב שיש לתת על כך את הדעת ולקיים דיון במליאה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה לציין שהנאום של חבר הכנסת ריבלין היה באמת נאום יפה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

היה נכון.

שר הפנים א' דרעי:

אינני רוצה להביע דעה. הוא היה גם יפה. אני חושב שהנאום הזה היה מתאים יותר בתפקידן הקודם כחבר מועצת עיריית ירושלים, במליאת המועצה.

עם כל הכבוד — ותקן אותי, אני לא חבר כנסת ואני חושב שאתה אחד המומחים לחוק התכנון והבנייה — יש הליך ברור בחוק התכנון והבנייה, ובמכוון אינני נכנס לגוף הפרויקט, האם פרויקט ממילא הוא טוב, האם יש מקום לשני פרויקטים. אני יודע שיש התנגדות של משרד השיכון, אבל למשרד השיכון נציגים בוועדה המחוזית, והנושאים האלה נדונו ונדונים שם.

אני רוצה להיצמד לנושא החוקי, לתפקידה של הכנסת, לתפקידן של הרשויות על-פי חוק, שאנחנו מחויבים בשמירתן. יש ועדה מקומית, יש ועדה מחוזית, ועדה מחוזית מאשרת תוכנית מתאר, ועדה מקומית ממליצה על תוכנית מפורטת.

בירושלים מתקשים אנו להתמודד עמה — כוונתם היא לחזק את איחודה של ירושלים. שתי התוכניות הנרקמות, שחלקן בשלבי ביצוע, הן "תוכנית ממילא" ו"תוכנית מרכז העיר". אלה תוכניות שבאות להקים אזורי מסחר בירושלים על-מנת לחזק את מרכז ירושלים ולהפוך את העיר, הלכה למעשה, לעיר מאוחדת לא כססמה אלא כעובדה בשטח.

על-מנת לסבר את האוזן ואת הפרוטוקול, אביא כמה נתונים המבוססים על אינפורמציה שסיפקה עיריית ירושלים.

שטח המסחר הקיים כיום בעיר הוא 360,000 מ"ר. התוספת השנתית הדרושה — והלוואי שיבואו עולים רבים ותידרש תוספת גדולה יותר, ומי כמו חברי הכנסת זיסמן ומצא מעורים ובקיאים בנושאים האלה — לפי התכנון, היא כ-15,000 מ"ר. לעומת זאת, השטחים שהם בתכנון ובנייה בעיר, מלבד "קניון מנחת", אותו קניון שהיום מבקשים לבצעו הלכה למעשה, מסתכמים בכ-140,000 מ"ר, לפי הפירוט הבא: שטחים בנויים ופנויים לאכלוס — 20,550 מ"ר; שטחי מסחר נוספים בבנייה — 8,800 מ"ר; שטחי מסחר בבנייה משרד השיכון והעירייה, ממילא וכיכר העירייה — 50,000 מ"ר; שטחי מסחר נוספים לבנינו על-פי תוכניות מאושרות בהיקף של למעלה מ-60,000 מ"ר.

היום מבקשים לבצע תוכנית הנקראת: תוכנית דרום-מערב העיר, הידועה כ"תוכנית מנחת", שבה מדובר ב-50,000 מ"ר מסחר, 35,000 מ"ר נטו. ואנחנו יודעים איך נטו הופך לברוטו.

אני מוכרח לומר שהמקום הטוב ביותר למסחר בירושלים הוא אזור מנחת, שאותו מבקשת היום עיריית ירושלים, ומתעצת העיר גם המליצה על כך בישיבתה בירושלים; אין מקום טוב יותר בירושלים מבחינת ההיגיון הכלכלי והמסחרי מאשר אזור מנחת בגלל העובדות האלה, אדוני השר: הקרקע זמינה, ללא בעיה של פינויים; אין בעיה ארכיטקטית. עד כמה שאנחנו יודעים: תכנון ובנייה בארכיטקטורה פשוטה בהשקעה לפרויקט ממילא, למשל; נגישות טובה עם מערכת כבישים העומדת להיסלל במקום; שפע מקומות חנייה; ביצוע פשוט; העדר חציבות משמעותיות ובנייה פשוטה בשיטות מודרניות הנובעות מתכנונו של הפרויקט, דבר שלא ניתן לעשות ואסור לעשות אותו באתר ממילא ובמרכז העיר, שם אנחנו רוצים לשמור על ייחודה של ירושלים, מלבד רצוננו לשמור על איחודה.

דווקא בגלל כל הסיבות האלה אסור לנו היום בירושלים, מתוך ראייה עירונית, מתוך ראייה ממלכתית, מתוך ראייה לאומית, לתת יד להקמת אזור מנחת, דבר שישנה למעשה את מעמד אזור ממילא, שהוא הגשר בין מזרח של ירושלים לבין מערב של ירושלים — וחלילה לנו לומר ולהשתמש בטרמינולוגיה של ירושלים המזרחית או ירושלים המערבית, וחבר הכנסת זיסמן הוא היחיד בעיריית ירושלים המקפיד לומר: מזרח של העיר ומערב של העיר, ואני מברך אותו על כך.

אסור לנו היום לבוא ולשלם מס שפתיים לעתידה של ירושלים, לספר שמאה שנה יעברו עד שישכילו הערכים להבין שירושלים לא תחולק עוד לעולם; לבוא ולומר שירושלים היא בירת ישראל הנצחית; לבוא ולומר שהבעיה של ירושלים מנותקת לחלוטין מהבעיה של יהודה ושומרון; לבוא ולומר כאן — כמעט 110 חברי הבית — שירושלים תישאר בירת ישראל — ובמו ידינו לתכנן את הרס ירושלים.

רבתי חברי הכנסת, אינני רוצה להשחיל לדיון הזה עניין שהוא כביכול פוליטי, משום שאני רוצה באמת שכל הבית הזה

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

כן, תזמן.

כיוון שחבר הכנסת ריבלין הסכים להעביר את הנושא לוועדה, כהצעת השר, יש לנו רק הצעה אחת. זוהי הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 25

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מדוע יש צורך להעמיד להצבעה הצעה להעביר נושא לוועדה כאשר איש לא התנגד להצעה? זה גורם בעיות. כאשר כמה חברי כנסת מגישים הצעה, אם איש אינו מתנגד והנושא אינו עומד להצבעה — הכול בסדר. מרגע שהעמידו נושא להצבעה, יש עניין של איחוד ההצעות. לסיכומי של דבר, כאשר יש הצעה ומוצע להעבירה לוועדה, ואיש לא התנגד לכך, תועבר ההצעה אוטומטית לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

תוכל להעלות את ההצעה הזאת בפני ועדת הכנסת. בינתיים, אתן לך תשובה אישית שלי. יש צורות שונות להכנת התנגדות: אחת מהן היא הצעה אחרת, צורה אחרת היא באמצעות הצבעה נגד. שתי הצורות לגיטימיות. אבל, תעלה את הרעיון שלך על הכתב, וועדת הכנסת, כמקובל, תדון בתיקון התקנון. לפי שעה חייבים להצביע, ויש בכך גם טעם והיגיון. משום שיש חברי כנסת שאינם רוצים לנמק במליאה בדיוק מדוע הם מתנגדים, אבל בהצבעה הם מביעים את התנגדותם או את הימנעותם. ההצבעה היא המכשיר של המליאה.

ח. הצעת חוק בחירות מוקדמות (מימון ותעמולה), התשמ"ט — 1989*

(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעתי קצרה ופשוטה בתכלית. היא נועדה להקל על אזרחי ועל כיסו של האזרח הקטן, ובעקיפין גם על תקציב המדינה. ייתכן שהיחידים שייפגעו מחוק זה יהיו הפוליטיקאים ועסקני המפלגות, אבל תודו שהם אינם ראשונים בחשיבותם בסדר-העדיפויות במדינה הזאת.

הצעת החוק המונחת לפניכם אומרת בפשטות, שאם יתקיימו בחירות פחות משנתיים לאחר ראשית כהונתה של

ועדה מחוזית דנה בתוכנית המפורטת. יש בחוק הליך ברור לשמיעת התנגדויות של כלל התושבים, של כל המשרדים, של כל מי שרואה עצמו נפגע. כל ההליכים האלה, אני מבין שגם לדבריו של חבר הכנסת ריבלין — מתקיימים. הוא לא טען שההליכים המשפטיים אינם מתקיימים. אם כן, באמת יש מקום לבית הזה, למשרד הפנים ולמבקר המדינה לדרון. הוא טוען לעצם העניין, אם יש צורך בכך בירושלים או לא. לעניות דעתי, אין זה מתפקידה של הכנסת, והיא גם איננה יכולה, על-פי סמכותה, להתערב בנושא הזה. יש ועדות, על-פי חוק התכנון והבנייה. תפקידנו בבית הזה לשמור שאכן הסמכות תישאר בידיהן, ושלא שיקולים פוליטיים או ציבוריים שונים יכתירו את הנושאים התכנוניים.

הקניין במנחת אושר בתוכנית מתאר שאושרה על-ידי הוועדה המחוזית. הוועדה המקומית ומליאת המועצה המליצו לגבי התוכנית המפורטת. הוועדה המחוזית אמורה לדרון בזמן הקרוב בהמלצת העירייה. יש הרבה התנגדויות הוועדה המחוזית תשמע אותן, ותקבל החלטה. מה שהיא תחליט, על-פי החוק זאת החלטה.

מבחינה עניינית, אינני רואה מה תפקידה של המליאה, מה תפקידה של הוועדה ומה תפקידה של הכנסת בעניין זה. אין לה סמכות בעניין זה. היא איננה יכולה להתערב, וגם לא רצוי שהיא תתערב בעניין זה. לשם כך נבחרה עיריית ירושלים. בוועדה המחוזית יש נציגים של כל משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, יש אישי ציבור ויש אנשי מקצוע.

בגלל כבודו של חבר הכנסת ריבלין, שאני יודע שעניין ירושלים יקר לו, וגם משום שמדובר בירושלים ולא בעיר אחרת, אין לי התנגדות לכך שהנושא יועבר לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

לאילו ועדה?

שר הפנים א' דרעי:

ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ש' וייס:

לחבר הכנסת גולדשטיין הצעה אחרת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

הבנתי ממה אתה חושש.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לנושא הבא. אני מזמין את חבר הכנסת חנן פורת להביא בפנינו את הצבעת חוק ש"ע, הצעת חוק בחירות מוקדמות (מימון ותעמולה), התשמ"ט — 1989. חבר הכנסת פורת, האם אתה מציע לשנות את השנה להתש"ן?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

כן, בוודאי.

היו"ר ש' וייס:

אינני בטוח שאנחנו זכאים להחליט על כך פה.

או כאשר מקטינים את יחידת המימון. מי שנפגע ראשון מכך הן המפלגות הקטנות. כאשר אתה מקצץ למפלגות הגדולות כמה דקות, באמת חסכת כסף, אבל לא חסכת מן האקט הדמוקרטי. כשאתה חוסך לסיעות קטנות, שלהן קצובות בקושי דקות מספר, והן צריכות להתחרות עם המפלגות הגדולות על אותו קהל בוחרים — אתה פוגע, לדעתי, גם באקט הדמוקרטי.

צריך לשקול בזהירות רבה את הצורך בחיסכון, שאני תומך בו בעיקר בגלל המשכר התקציבי שבו אנחנו שרויים, ולחשוב על האקט החינוכי כאשר התעמולה חורגת, לצערי, הרבה מעבר למטרות שעליה למלא והיא רק מוזיקה ומחנכת בכיוונים שליליים, לעומת הצורך לשמור על האקט הדמוקרטי לכל ייפגע, לשמור שהנפגעים הראשונים מכך לא יהיו המפלגות הקטנות או הסיעות הקטנות.

אני חושב שסוגיה נכבדה זו צריכה להידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. שדנה בחוקי הבחירות — — —

אברהם רביץ (דגל התורה):
זו קריאה טרומית — — —

היו"ר ש' וייס:

צריך להעביר את זה לוועדה להכנה לקריאה ראשונה, כך שבכל מקרה זה עובר לוועדה.

אברהם רביץ (דגל התורה):

— — —

שר הפנים א' דרעי:

אופיה של קריאה טרומית הוא, שההצעה נבדקת בוועדה בצורה מסודרת, שומעים מומחים ורואים איך הרעיון מתבטא הלכה למעשה. לכן העצתי שהצעת חוק זו תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יאיר לוי, יש לך התנגדות נחרצת. זו הצעת חוק, ואתה יכול לעלות לדוכן ולדבר במשך שלוש דקות. חבר הכנסת לוי, למעשה אתה יכול להתנגד במשך עשר דקות, אבל אל תעשה לי את זה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב ראש, חברי הבית, אדוני השר, בדרך-כלל אני לא חולק על שר הפנים, אני משתדל שלא לחלוק עליו. במקרה דנן, אני חייב לעשות זאת.

הצעתי היא לבטל לגמרי מן העולם את הצעת החוק הזאת. כרשותכם, אשתדל להיעתר לבקשתו של היושב ראש ולקצר מאוד מאוד בדבריי.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אם לא, הוא יפסיק אותך.

היו"ר ש' וייס:

לא, יש לו זכות לדבר עשר דקות, אבל הוא חייב לי המון דקות שנחתי לו בעבר.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
ראשית, ההצעה בכללותה, כפי שהוסברה וכפי שקראתי את פרטיה, נראית לי בלתי-ישימה. אי-אפשר ליישם הצעת חוק כזאת, ואסביר לכם מדוע. יש לכך כמה סיבות. ראשית, התמודדות מפלגות חדשות. אם כתום שנתיים באה מפלגה חדשה ורוצה להתמודד בבחירות, אין כמעט אפשרות ללכת לקראתה. הזמן שקוצבים לה הוא קצרצר ממש, אם קוצבים לה

הכנסת, הווי אומר לאחר פחות ממחצית הזמן הנקוב, גם התקציב המיועד למימון הבחירות, החל מהתקציב לשירותים כרדיו ובטלוויזיה וכלה בתקציב הבחירות הניתן למפלגות, יותאם באופן פרופורציונלי לזמן הזה, לפי תקופת כהונתה של הכנסת היוצאת.

אני מודה ומתוודה, שלעתים יש לעסקני ציבור ולאנשי פוליטיקה דברים לומר גם לאחר פחות משנתיים, וכל זמני השידורים שיינתנו להם לא יספיקו להם.

אברהם רביץ (דגל התורה):

האם אתה חושב שהעם יזכור את כל הנאומים שלך מן הבחירות הקודמות? תצטרך לשנן להם את הדברים שוב.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

פמוני כמון. לעתים אנחנו צריכים לקיים בעצמנו "עת לדבר ועת לחשות". איננו מציעים כאן לחשות כליל, אבל אני סבור, שאם אכן פרק הזמן שעבר מאז הבחירות היה פחות ממחצית כהונתה של הכנסת, אין צורך באותו היקף ובאותו נפח, לא של תקציב ולא של שעות שידור. יהיה אפשר להגיד את הדברים באופן קצר ותמציתי.

כיוון שאני מבקש להיות קצר ותמציתי, אסיים בזאת בתקווה שאכן שר הפנים ייענה להצעת החוק המוגשת בזה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורת, מדוע אינך מציע דירוג? קבעת שנתיים בדיוק, אבל אם יש היגיון בהצעתך — סליחה שאני מתערב — היה צריך להיות דירוג.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

השיקול היה, שאינך יכול לעשות זאת לפי מספר הימים, אין מקום לפרופורציה מדויקת. יש מקום לחלוקה לשתי תקופות. יכול להיות שבמסגרת הוועדה יהיה מקום לשיפורים כלשהם בתחום הזה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב ראש, הצעת החוק של חבר הכנסת חנן פורת המוגשת לפנינו בקריאה טרומית, עניינה בחיסכון שמבקש חבר הכנסת הנכבד להנהיג במקרה שבו מחליטה הכנסת על בחירות מוקדמות לפני שעברו שנתיים מיום הבחירות לכנסת היוצאת.

חיסכון זה צריך להתבטא בשלושה מישורים: אחד, קיצור תקופת התעמולה בכלל. שני, קיצור זמן שידורי התעמולה באמצעי התקשורת האלקטרוניים. שלישי, הפחתת יחידת המימון כהתאם לתקופה.

עמדתי בעניין זה נגזרת מן המצב הכלכלי של המדינה ומן החובה המוטלת על כולנו לחסוך ולמנוע בזבוז. אולם, רצוני להעיר נקודה נוספת, שלעצמי מוצאת את ביטוייה בתעמולת הבחירות בכלל, והיא האלימות המילולית הנוקטת ותעמולה שלעתים מבוזה את עושיה ואת אלה שהיא מכוונת נגדם. טוב יעשה בית-המחוקקים אם ייתן בהודמנות זו את דעתו גם לעניין זה. קיצור התעמולה יתרום גם לעניין זה.

אני רוצה לציין עוד נקודה שצריך להביא בחשבון: עם כל החסרונות שיש בתעמולה ממושכת וביחידת מימון גדולה, יש בכך גם אקט דמוקרטי, שהכנסת והמדינה נותנות לכל מי שרוצה להתמודד כלים להתמודדות. כאשר מקצרים את הזמן,

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
הבטחתי לקצר, צריך גם — — —

היו"ר ש' וייס:

אני חושש שכבר לא תוכל לעמוד בהבטחתך. בבבקשה,
חבר הכנסת לוי.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

מה שמפחיד אותי ביותר זו המחשבה שמי שינהגה מכל
הדבר הזה הן המפלגות הגדולות. לנו אין פחד. אנחנו המפלגה
השלישית בגודלה. אבל החשש הכבד שלי הוא שהמפלגות
הקטנות הן אלו שתפגענה מן הדבר הזה.

שר הפנים א' דרעי:

— — —

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני אומר להיפך, תעשו שלום בית לפני שאתם מביאים
דבר כזה.

אני מבקש מהחברים, אחרי שניסיתי לשכנע אותם במשך
רקות מספר, אנא בואו ונעביר הצעת חוק זו מן העולם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורת, מותר לך לדבר, אבל אולי תעשה זאת
מהמקום, כי אנחנו הרי כבר מגובשים כעניין זה. הדברים הרי
ברורים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב ראש, אצטמצם למשפט אחד בלבד. ראשית,
לא התכוונתי לפגוע במפלגות חדשות, והצעה זו באמת לא
מתייחסת אליהן, כי זמן המינימום עוד צריך להיקבע. הדברים
פשוטים וברורים.

שנית, אני חושב שהצעה זו, בלי להתייחס לשאלת גודלה
של המפלגה, היא בבחינת אמת, היא עושה אמת, וסוף הטובה
לכוא בגללה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חברי הכנסת אנחנו עוברים להצבעה מס' 5. אתם
כבר מבינים כמה מדובר. זו הצבעה חמישית היום. הצבעה כעד
משמעותה, שההצעה עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט
להכנה לקריאה ראשונה. הצבעה נגד, פירושה התנגדות
להעברתה. בבקשה להצביע.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת	
החוק לדיון מוקדם בוועדה	10 —
נגד	4 —
נמנעים	2 —

ההצעה להעביר את הצעת חוק בחירות
מוקדמות (מימון ותעמולה),
התשמ"ט—1989 לדיון מוקדם בוועדת
החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, בעד — 10, נגד — 4, נמנעים — 2.
ההצעה של חבר הכנסת חנן פורת הועברה לוועדת החוקה, חוק
ומשפט.

בכלל זמן לפי ההצעה, ומעניין איך קרה שחבר הכנסת
המכובד לא חשב על מפלגות חדשות כאשר כתב את
ההצעה.

עמנואל זיסמן (המערך):

זו פגיעה בדמוקרטיה.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

ברוך שכיוונתי לדעתו של חבר הכנסת זיסמן, ועוד אניע
לוה.

שנית, אנחנו בכל זאת פרלמנטרים ועלינו להביא את
ההישגים שלנו ואת נקודות התורפה של האחרים לידיעת
הציבור. איך נצליח לעשות זאת? אנחנו צריכים דבר חדשני.
אלא מה? כאשר אנחנו מוגבלים בזמן, כלל אי אפשר להשיג
זאת.

שלישית, במקרה דנן מדובר בהצעה שכאה ממפלגה
שחשוב מאוד שהציבור ידע מהו בעצם המסר שלה. מי שירצה
להעביר לידיעת הציבור את המסר שלה, יקשה עליי מאוד
לעשות זאת כאשר הזמן העומד לרשותו יהיה קצר מאוד.

אברהם רביץ (דגל התורה):

יש סיבה נוספת: צריך לשלם את החובות מהבחירות
הקודמות.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

על-ידי מניעת ההוצאה הזאת.

הדבר הזה הוא בלתי-דמוקרטי לחלוטין. מפלגות, גם
ותיקות וגם חדשות, רוצות להעביר את המסר שלהן, והנה
מונעים זאת מהן. מי בעצם גורם לכך שזמן הקדנציה קוצר?
אנחנו, חברי הבית, גורמים לכך. יוצא שאנחנו מכים בשוט
פעמיים: פעם אחת מקצרים את הקדנציה בגלל מצב כזה או
אחר; פעם שנייה אנחנו אומרים: נקצץ לכם גם בתקציב.

עמנואל זיסמן (המערך):

יש נימוק נוסף לקביעת פרק הזמן של שנתיים, ולא
שנתיים וחצי.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

מפני שיתכן שמישהו חושב שלאחר שנתיים יישכח הדבר
מהציבור.

עמנואל זיסמן (המערך):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, זו לא היתה הקדנציה הקצרה ביותר.
הקדנציה הקצרה ביותר היתה של הכנסת החמישית, שהתפזרה
אחרי שנה וחצי.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

מדוע אתם מדברים על חשבון זמנו של חבר הכנסת יאייר
לוי?

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני מודה לך, חבר הכנסת גולדשטיין.

הדבר האחרון שאני רוצה לומר, היות שהבטחתי לקצר

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

למה האחרון? אתה צריך להתבטא בנושא.

ט. הצעות לסדר-היום

שליחת רבנים לגייר את יהודי אתיופיה

נרשמו בפרוטוקול, הם גם יירשמו לזכותך. בפנקס ש"ס, והכול יהיה בסדר.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני לא יודע אם זו המפלגה הדמוקרטית ביותר בכנסת, אבל זו המפלגה השתלטנית ביותר בכנסת.

היו"ר ש' וייס:

זה באשמתך, כי אני לא החזקתי את המוסרות כאן.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אמרתי: 6 כפול 2 הם 12.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

עתה הננו עומדים בפני פתיחת שערי העלייה מאתיופיה, ויש חשש גדול ששוב יתחדשו הוויכוחים הסוערים בקשר למעמדם היהודי של העולים ובעניין הצורך בגיור לחומרה. לכן מתכוננת הרבנות הראשית לשלוח קבוצת רבנים, שתפעל למען גיור לחומרה בעודם בארצם. זוהי החלטה נכונה ואמיצה, ויש לברך על כך, כיוון שבאמצעות רעיון זה תיפתרנה הבעיות בעודן כאן. אין לי ספק ששר הקליטה יתמוך בכך ואף יסייע וישתף פעולה עם הרבנות בעניין.

בשנים קודמות הטילו את העדה האתיופית לתוך מערבולת של מאבקים בין דתיים לחילונים והשתמשו בה כדי להילחם במסדר הרבני — ארני לי ספק ששר הקליטה יתמוך בכך ואף פנו לבית-המשפט העליון.

א. לכן, אני פונה בזאת לכבוד שר הדתות וקורא לו לעמוד לימין הרבנות הראשית ולהדוף את כל ההתקפות, כדי שהרבנות הראשית תהיה עצמאית ותוכל לפסוק לגופו של עניין. אנחנו מקווים שלא יקומו מקטרגים פוליטיים שונים, שיעכירו את האווירה ויפריעו לרבנות למלא את תפקידה כראוי, כלי חצנים וכלי הפרעות.

עתה התפרסם, שהרבנות ביטלה את היוזמה הברוכה הזאת, ויש להצטרף על כך.

כמובן, ברצוני להתרעע על הלחץ המופעל על הרבנות הראשית להקמת בית-דין משותף לגיור יחד עם הרפורמים, דבר המסכן את מעמדה של הרבנות הראשית ואף עלול להרוס את תדמיתה כרבנות עצמאית, הכפופה אך ורק למרות ההלכה. ממקורות ברבנות הראשית נמסר לי, שאין להם שום כוונה להקים בית-דין לגיור במשותף עם הרפורמים.

משום כך, חשוב מאוד שכבוד שר הדתות ייתן גיבוי מלא לרבנות הראשית בעניין זה ויאבק בכל אותם גורמים פוליטיים הרוצים להילחם בכל עניין הקשור להלכה, ואף באותם גורמים הרוצים להיראות יפה בעיני החילונים, ומנסים בכל פעם למצוא דרך של פשרה על חשבון ההלכה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רשות לשאלה לחבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

חבר הכנסת גמליאל, מה מקור האינפורמציה שלך על כך שהרבנות עומדת לשלוח משלחת — האם זה מהעיתונות או ממקור אחר?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אריה גמליאל להביא בפנינו הצעה לסדר-היום מס' 1773 בנושא: שליחת רבנים לגייר את יהודי אתיופיה. בבקשה.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, הוכחנו שהמפלגה הדמוקרטית זו ש"ס.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יאייר לוי עשה פה שליחות לעיתונות. היא מתנגדת לחוק.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גלי העלייה, ההולכים וגדלים מדי יום ביומו מארצות רבות, הם ברכה גדולה למדינת ישראל.

יש להשקיע מאמצים רבים והתארגנות כדי להיות מוכנים לקליטת העלייה, וכן להמשיך את תנופת העלייה ולעודדה בכל מקום. אני מוכרח להעיר, כי יש לי הרגשה שיש הזנחה בעידוד העלייה מארגנטינה. כיוון שעם עליית המשטר החדש לשלטון שם התעוררו יהודים רבים לעלות לארץ, ולא נעשו פעולות משמעותיות כדי לפתח את תנופת העלייה משם. ועתה היהודים השלימו עם האווירה שיצר השלטון החדש, ואין הם רואים בעלייה צורך דחוף.

מהיכרות אישית עם שכני, ראשי הקיבוצים בשער-הנגב, ידוע לי על רצונם לקלוט עולים מארגנטינה ועל פעולה רחבה שעשו בארגנטינה — הם אף הכינו תשתית לקליטתם. אולם, בגלל בעיות תקציביות מתעכב העניין, וחבל מאוד.

יש לחזק את ידיו של שר הקליטה הרב יצחק פרץ, שעושה במלאכה לאחר שנים רבות של קיפאון מוחלט בעלייה, עד כדי כך שכולנו השלמנו עם מצב זה ולא מצאנו את הדרכים לפרוץ פרץ ולהביא להגברת העלייה. אך עתה, בתקופת הרב פרץ, התגברו גלי העלייה, וזכינו לפריחתה ולשגשוגה של העלייה כממדים שלא שיערנו ולא תיארו.

אנחנו מקווים, בעזרת השם, שזרם העולים ילך ויגבר עוד ועוד, ויתקיים בנו הכתוב: "מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארבתיהם", שכל עם ישראל יתקבץ בארץ הקודש, בחצרות בית השם.

כבוד השר הרב פרץ הצליח בתקופה קצרה לשנות דפוסי קליטה ולהביא לקליטת עלייה טובה יותר על-ידי הרחבת מסלול הקליטה הישירה, והוא אף הכניס רוח חדשה בגורמי הקליטה השונים, רוח של תחושת שליחות ואחריות לאומית.

עתה הננו עומדים — — —

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני מבקש לציין, שהרב פרץ נושא את דגל הקליטה הרוחנית במדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יאייר לוי, אני מבקש שלא להפריע. דברייך

הכנסת כולם, מה גם שחבר הכנסת לא חייב לגלות את מקורות האינפורמציה שלו.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מן העיתונות.

היו"ר ש' וייס:
העיתונות היא מקור האינפורמציה העיקרי של חברי

י. הצעה לסדר-היום

גיור יהודי אתיופיה טרם כואם לארץ

יהודים לכל דבר, תבעו מהם לעבור טכילה. אחר כך, בעקבות לחץ גדול מאוד, יצרו סיטואציה שרק אם הם נישאים או רוצים להינשא הם חייבים לעבור את הטכילה.

למה להתייחס באמת מידה אחרת אל יהדות אתיופיה? האם היהדות הזאת שונה וגרועה מכל יהדות אחרת? האם ליהדות הזאת היתה קליטה קלה יותר מכלל יהדות אחרת במדינת ישראל? ההיפך הוא הנכון — הקשיים שלהם, הרגישות שלהם, העדינות שלהם, שאיננה בנויה אולי לקלוט את החיים הסואנים והברוטליים לפעמים של מדינת ישראל. במקום להבין שיש עכשיו סיכוי לקלוט את האחים האלה במדינת ישראל באהבה, בצורה קלה, יחד עם גלי עלייה אחרים, שאנחנו מקווים שיבואו, מתחילים כבר לעשות לגביהם הסדרים מיוחדים, או חושבים לעשות הסדרים מיוחדים. אפילו אם יתברר שהפרסום הזה איננו נכון, הרי הפרסום הזה נעשה לגביהם, ולא לגבי כל יהדות אחרת.

אנחנו מדברים על קליטת עלייה. אנחנו מדברים על פתיחת הזרועות לאחים מכל ארצות תבל. אנחנו מדברים על חוק השבות ומגנים עליו בחירוף נפש. אבל יש כנראה שכבה אחת, יהדות אחת, שלגביה כל הדיבורים היפים הם בעירובן ומוגבל. הם צריכים לעבור בקרה נוספת של מועצת הרבנות הראשית, של הרבנים הראשיים, עד כדי כך שצריך לנסוע לשם, לנחות בתוכם, תוך שהם שרויים במצוקה ובהשפלה מצד השלטונות, ולהוסיף עלבון על עלבונם.

אני שואל אתכם, חברי הכנסת, גם אם הדבר הזה עדיין מצוי בשלבי חשיבה, ולא בכיצוע, הרי עצם המחשבה הזאת מעוררת שאלה קשה מאוד: האם אנחנו באמת מוכנים לראות בהם אחים לכל דבר?

אדוני היושב-ראש, אני רואה את הדבר הזה בחומרה. אני רואה אותו בחומרה מפני שאיננו נערכים לקליטת עלייה בצורה המניחה את הדעת. אתה יודע שאנחנו רוצים לקיים דיון גדול בשאלות האלה. יש בעיות חומריות. אבל כאן מוסיפים על הבעיות החומריות האלה, שבוודאי יהיו קשות באופן מיוחד ליהדות הענייה והמרודה הזאת, גם החרוצה, ומערימים קשיים מבחינה נפשית, מבחינה דתית.

אני מתפלא על חברי הכנסת הדתיים. דווקא הם צריכים להבין עד כמה רגיש עניין זה, שמפקקים לא באמונתו של אדם, אלא בהשתייכותו אל העם שהוא כל כך חלם לבוא ולהצטרף אליו כאן. אני יודע מה היו עושים בני עדות אחרות, באיו צורה הם היו מגיבים על הדרישות הללו. אבל הם לא צריכים להגיע לידי כך, כי בהם לא ייגעו. הם יעלו, לא יבדקו בציציותיהם, יקבלו אותם. ואילו אלה — הם מופלים לרעה.

אני שואל מדוע ולמה, ואני אומר שזה דבר חמור ומביש. אני מקווה שאנחנו נמחק את החרפה הזאת של עצם השליחות, הווא — לנסוע לשם ולבחון בנכחי יהדותם של אחים אלה, הרוצים לבוא ולחיות אתנו כאן.

היו"ר ש' וייס:
לחבר הכנסת וירשובסקי הצעה באותו נושא, הצעה לסדר-היום מס' 1797. בבקשה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רק הגיעה הבשורה המשמחת שיש סיכוי לעלייה גדולה של יהדות אתיופיה, של שארית היהדות הנמצאת שם, וכבר התפרסמו ידיעות בעיתון על כך שמכנים משלחת רבנים שתסע לשם כדי לטפל בגיורם של יהודי אתיופיה. אני יודע זאת מתוך העיתונות, אבל אשמח לשמוע מפי שר הדתות שאין בכך ממש. אני מוכרח לציין, וזה התפרסם, שהיתה תגובה חריפה מאוד של מנהיג הקהילה האתיופית בישראל, וכנראה יש דברים בנו.

יש דבר אחד המטריד אותי יותר מכל דבר אחר. רק מדברים על העלייה הזאת, וכבר שומעים שיש רחש, הכנה והתארגנות מטעם הרבנות הראשית. באים אלינו יהודים מכל קצווי תבל. לא שמעתי שיש משלחת כלשהי של רבנים המתכוונת לצאת לברית-המועצות, לארגונינה, לאיזו ארץ אחרת שאנחנו מצפים לעלייה ממנה.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
למה? היו גיורי מדינה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא יודע אילו גיורים היו. לא קראתי ולא שמעתי ולא ראיתי שהועלתה פה הצעה לסדר-היום בגין נסיעת רבנים לארץ כלשהי.

היו"ר ש' וייס:
אין סכנה שתגיעו לידי הסכמה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מדבר עכשיו על עובדות. לא ראיתי ולא שמעתי שיש משלחת כלשהי של רבנים הנוסעת למדינה ממדינות הים כדי לנסות לגייס או לעשות איוז פעולה בקשר ליהדותם של יהודים הרוצים לעלות, חוץ מיהודי אתיופיה.

יש דבר יסודי, המעורר סימן שאלה: האם הצבע הוא הגורם?

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לא נכון.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני שואל ותמה. אני שמח שאתה סופק כפיים ואומר שזה לא נכון, אבל עובדה היא שזו יהדות שיש לה הקשיים הגדולים ביותר מבחינת קליטתה במדינת ישראל. אנחנו עוד זוכרים, חברי הכנסת, את ההפגנות של יהודי אתיופיה לפני מספר לא רב של שנים ליד בניין הרבנות הראשית בירושלים. יום אחרי יום, לילה אחרי לילה, ישבו ומחו על הזלזול שזלזלו בהם ועל הפגיעה שפגעו בכבודם. למעשה, אף שהיתה פסיקה שהם

הכולל, בהנחה כינה טובתם של אחינו העולים מאת"יפיה, אלא היא באה, קודם כל כדי לבטא או לקדם את ההשקפות של מי שטוענים כך.

חבר הכנסת ירושובסקי, אני חושב שאמרת כאן דבר חמור מאוד. איני יודע אם נהוג למחוק דברים מן הפרוטוקול ואם אתה מוכן למחוק זאת מן הפרוטוקול. לומר שעושים את הדבר בגלל הצבע — זה דבר חמור מאין כמותו, שלא עלה על דעת איש. אתה כאלו רוצה לאשר את דבריהם של אלה שאומרים: ציונות — גזענות: יהדות — גזענות. אם רמות, שבגלל הצבע — — —

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

השר לענייני דתות ז' המר:
אמרת שעושים זאת אולי בגלל הצבע. אני חושב שראוי היה למחוק את הדברים מן הפרוטוקול.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
חבר הכנסת ירושובסקי, אני מציע לך למחוק את זה.

מרדכי ירושובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
השאלה איננה אם אני מחק את זה מהפרוטוקול או לא. השאלה מהדחת בחברה הישראלית.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לא נכון.

השר לענייני דתות ז' המר:
השאלה הזאת מהדחת? את כל יהודי אתיפיה בשנים האחרונות — — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

מרדכי ירושובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

השר לענייני דתות ז' המר:
חבר הכנסת ירושובסקי, אני רוצה לומר לך לגבי היחס, האהבה והרגישות שיש להפגין כלפי עולי את"יפיה — כמעט את כל עולי את"יפיה בשנים האחרונות, לפחות בשנה הראשונה לכניסתם, וככל שהם רצו עזר ועוד לאחר מכן, קלטו מוסדות חינוך דתיים. זה נעשה באהבה גדולה, בכת"ספר יסודיים, בכת"ספר תיכונים, בישיבות. בכל מקום הם נקלטו בסקטורים הדתיים. כך שאי-אפשר, חס ושלום, לומר שהציבור הדתי לא רצה לקבל אותם. הוא קיבל ומקבל אותם באהבה ובכבוד. וכך יהיה, ככל שהם ירצו בכך.

הרכנות הראשית אומנם הציעה פתרונות שיהפכו אותם — גם לפי הבנתי, בדרך הטובה ביותר — לחלק חי בתוך כלל ישראל, על אף ניתוק של אלפי שנים מההלכה היהודית.

אין החלטה ברבנות הראשית לשלוח משלחת לאת"יפיה. אבל אני רוצה לומר משהו גם באשר להצעות של חבר הכנסת הרב גמליאל. איני רואה פסול ברעיון שהרבנים הראשיים ישלחו משלחות של רבנים לכל מקום שבו יש אולי חלקים מתבוללים בעם הרוצים לחזור ליהדות ורוצים לכבד לישראל — שיבאו לשם ויטפחו את חיי הקהילה. אני חושב שאחת היסיבות לכך שיתחדי ברית-המצוות ברובם אינם באים לבאן — ואיני מחדש בזה — היא, שאין להם שום זיקה קהילתית-יהודית. לא היה מזק, בהנחה לעלייה לארץ, שגם המאמץ הרוחני יובא בחשבון. צריכה להיות גם הסברה, לפני

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר הדתות, בבקשה. מכיוון שאולי לא שמעת את החלק האחרון של דברי חבר הכנסת ירושובסקי, אני אתמצת את דבריו. הוא מציע שנעסוק בדיוור לעולה ולא בגיוור לעולה.

השר לענייני דתות ז' המר:
לגור ולדור זה אותו דבר.

היו"ר ש' וייס:
בבקשה, אדוני השר.

השר לענייני דתות ז' המר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כל אני רוצה להעיר הערה. איני יודע אם אני לא שם את נפשי בכפי בכנסת כשאני אומר זאת, אבל אני רוצה להעיר על כך שהכנסת אישרה דחיפות של הצעה לסדר-היום, כאילו הרבנים כבר יושבים בשדה התעופה ומחכים רק לאישור הטיסה, והדחיפות אושרה כדי לעצור אותם ברגע האחרון, בו בזמן שלא התקבלה החלטה כזו ברבנות, כפי שנאמר פה. נגיע לשאלה אם זה טוב או לא טוב. אבל אני מתייחס תחילה לעובדה.

היו"ר ש' וייס:

אם מותר לי, אדוני השר, יש נטייה בנשיאות הכנסת לאשר בדרך-כלל כל הצעה רחופה לסדר-היום שיש בה פיקנטיות, שמופיע בה תמיד צמד של דעות — זו מול זו. אני אומר זאת מהניסיון.

מרדכי ירושובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מציע ליושב-ראש הישיבה שלא לגלות סודות מהחדר.

היו"ר ש' וייס:

אבל צריך להדריך את השר. הוא הביע תמיכה.

מרדכי ירושובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אילו הוחלט שהם נוסעים, היה מאוחר מדי להעלות הצעה לסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

כן, זה היה הנימוק.

השר לענייני דתות ז' המר:

אילו הוחלט, חבר הכנסת ירושובסקי — — —

מרדכי ירושובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא רוצה שידונו אפילו.

השר לענייני דתות ז' המר:

אתה לא רוצה שיחשבו אפילו. אבל אחרי תשובת היושב-ראש, דעתי נחה ואני לא תמה.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, וקודם כל לחבר הכנסת ירושובסקי, נקודה חשובה: גדולי ישראל בדורות האחרונים קבעו בצורה ברורה את הזהות היהודית של אחינו מאת"יפיה. הגיוור לחומרה, כפי שהוחלט לעשותו, לא בא, חס ושלום, להטיל ספק ביהדותם של אחינו שעולים מאת"יפיה או להפחית מהאהבה והחיבה אליהם, אלא רק למנוע בעיית וקשיים בעתיד, בשאלות של חיתון והשתלבות בעם, כדי שלא יימנע הדבר הזה משום חלק באוכלוסייה שלנו.

לפי מיטב הבנתי, הרבנות משתדלת לעשות את הדבר ברגישות ובדרך חיובית ביותר. ולא אחת אני מרגיש, שהמעורבות של גורמים, הייתי אומר אנטי-רדיקליים במובן

השר לענייני דתות ז' המר:
שלא הצעה.

מדרכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מתי מסתפקים בהודעה? כשההודעה — — —

היז'ר ש' וייס:
בסדר, הבנו. לפעמים מסתפקים בהודעה גם אם מונים את
האנשים באולם ורואים שעומדים להפסיד, אבל לא תמיד.

מדרכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני יודע. אני לא מתנגד לגמרי אם, חס וחלילה, אפסיד — — —

השר לענייני דתות ז' המר:
נכון.

היז'ר ש' וייס:
אני רק הרחתי את מעגל האפשרויות.

השר לענייני דתות ז' המר:
מכל מקום, מסתני לכנסת שאין תוכנית רבנית כזאת, אין
החלטה רבנית כזאת.

מדרכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אין תוכנית או אין החלטה?

השר לענייני דתות ז' המר:
אין החלטה.

היז'ר ש' וייס:
המשא-ומתן נגמר.

השר לענייני דתות ז' המר:
בכישלון.

היז'ר ש' וייס:
מה אתה מציע לגבי הצעתו של חבר הכנסת וירשובסקי?

השר לענייני דתות ז' המר:
אם הוא מתעקש, אני מציע להסיר אותה.

אברהם רביץ (דגל התורה):
— — —

היז'ר ש' וייס:
לגבי ההצעה של חבר הכנסת וירשובסקי ביקש חבר
הכנסת יאיר לוי. אתה ביקשת לגבי הצעת חבר הכנסת גמליאל.
מכיוון שחבר הכנסת גמליאל מסתפק בהודעה, הוא ירד — — —

אברהם רביץ (דגל התורה):
הוא מסתפק בהודעה אם לא תהיה הצבעה.

היז'ר ש' וייס:
לא, אתה לא מכריז בשמו.

אברהם רביץ (דגל התורה):
אני מבקש הודעה אישית.

היז'ר ש' וייס:
אין פרוצדורה כזאת. תיקף אסביר לך מה תוכל לעשות.

אברהם רביץ (דגל התורה):
אני לא חושב שאנחנו יכולים לעבור על כך לסדר-היום
כאשר חבר הכנסת מאשים אותי כאפליית יהודים על בסיס
צבעם. אני לא מוכן לכך. לכן אני מבקש: אתה פרלמנטר ותיק,
תמצא בשבילי — — —

שבאים למקומות שבהם מסיתים את האנשים, הסברה ברוח
נכונה, בדרכי נועם, לא בכפייה. איש לא יתפוס משהו ויגיר
אותו ככוח, איש לא יטבול אותו בתוך נהרות באתיופיה.

לכן, לא אחשוב שזה רעיון שלילי, אם משהו יעלה אותו;
ראוי לבוא לקהילות עצמן, גם בארגונינו, גם בכרית
המועצות, גם באתיופיה וגם במקומות אחרים.

אנחנו רוצים ומתפללים, שהעלייה מאתיופיה תבוא,
ועושים כל מה שניתן. אנב, אחר הגורמים להחלטה
שהתקבלה, בזמנה, להעלות את יהודי אתיופיה, היה הבנה של
הרבות הראשית ושל הרבים הראשיים, שהם אחינו לכל דבר.

הערה: אחת לחבר הכנסת גמליאל, בלא לפרט, כי לא זה
נושא הדין כרגע. לפי מיטב ידיעתי, מעולם לא הצע הרבות
להקים בית-דין משותף, מעולם לא. זה חלק מאיזו בהלה או
הסתה. אבל זה לא נכון. מעולם לא הצע בית-דין משותף
בהקשר שאתה מדבר עליו. הצעו הצעות אחרות, ואפשר
לחלוק עליהן. לרבות הראשית יש ספקות בעניינים שונים למה
להסכים ולמה לא, אבל עניין בית-דין משותף לא עלה
מעולם.

אני מציע, כבוד היושב-ראש, אם זה נהוג, שאם חבר
הכנסת מוכנים להסתפק בהודעה — — —

היז'ר ש' וייס:
הם לא חייבים להסכים.

השר לענייני דתות ז' המר:
מי שיסכים, יסכים. מי שלא, אני אציע להסיר את הצעתו.

היז'ר ש' וייס:
חבר הכנסת גמליאל, אתה מסתפק בהודעת השר?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כן.

היז'ר ש' וייס:
טוב, לגבי הצעתך לא תהיה הצבעה. חבר הכנסת
וירשובסקי, אתה מסתפק?

מדרכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אם השר מסכים למגמה הזאת, אני לא יכול להסתפק
בהודעה.

השר לענייני דתות ז' המר:
לאיזו מגמה?

מדרכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
למגמה שתצא משלחת.

היז'ר ש' וייס:
השר לא אמר את זה. השר חושב שלכל מקום צריך
לשלוח.

השר לענייני דתות ז' המר:
אני אמרתי: לארגונינו, לכרית-המועצות, לכל מקום.

היז'ר ש' וייס:
הוא מציע להרחיב את המגמה, ככל שהאזנתי לדברים.

השר לענייני דתות ז' המר:
שאני קיימת.

מדרכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הבנתי מתוך דבריו שהוא תומך במגמה הזאת של הרבות.

שיוצרים מתחים ופרובוקציות מיותרים ולא-רציונליים. אני חושש כי מי שחושש בראש ובראשונה מצבע עורם של העולים מאתיופיה הוא לא אחר מאשר חבר הכנסת וירשובסקי, ועל כך אני דורש את התנצלותו המיידית.

אברהם רביץ (דגל התורה):

כמה חברים שחורים יש לך, חבר הכנסת וירשובסקי, וכמה לי? כמה חברים שחורים הזמנת לשבת, וכמה הזמנתי אני?

הושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אולי תפסיק את ההתפרצות הזאת?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רביץ, גמרנו. חבר הכנסת מצא, אני לא בטוח שלך יש זכות להעיר לי שאני אפסיק התפרצויות, כי אז יפסיק גם אותך.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
את המיקרופון, בבקשה, אני ממשיך.

היו"ר ש' וייס:

אתה צריך כבר לסיים.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני רוצה לציין לפני חברי הבית, שלא היה תקדים לשיסוע דברי בצורה כזאת. אני מוחה על כך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לוי, אני איאלץ להפסיק את דברך מטעמים תקנוניים.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

בטוחני כי באתייופה אין מי שיתסיס אותם, וההסתה היא רק פה. חבל מאוד.

בעניין הגיוורים אני רוצה לומר, שאני סומך את ידי על דברי השר, שהרבנות הראשית היא הגורם היחיד היכול לקבוע מיהו גיור ומהו גיור.

היו"ר ש' וייס:

גמרנו. מה היא הצעתך?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני רוצה לומר שאת הצעתו של חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי יש להסיר.

היו"ר ש' וייס:

זה ברור. אז למה כל כך הרבה?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

השר הציע זאת. באיוו זכות אתה מציע זאת?

היו"ר ש' וייס:

יש פה הערה נכונה של חבר הכנסת וירשובסקי. על-פי התקנון, אתה יכול להציע להעביר לוועדה.

הושע מצא (הליכוד):

תן לו דקה לדבר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לוי, אתה יכול להציע רק להעביר לוועדה, זוהי הצעתך. ברגע שהשר הציע להסיר, הצעה אחרת היא רק העברה לוועדה, ולמעשה כבר הצעת.

הושע מצא (הליכוד):

שינמך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רביץ, קודם כול, סיעתי לך בכך שאפשרתי לך למסור את ההודעה הדפניטיבית הזאת. שנית — — —

קריאות:

— — —

אברהם רביץ (דגל התורה):

אולי תחזור בך.

היו"ר ש' וייס:

גם שר הדתות התייחס באופן חד-משמעי מאוד להערה של חבר הכנסת וירשובסקי, זה לא נשאר ללא מענה מבחינת הפרוטוקול, וגם אתה ענית — בקריאת ביניים ארוכה, שנשמעה בסכלנות.

הסידור פשוט מאוד מבחינה תקנונית: חבר הכנסת גמליאל, אתה הסתפקת בהודעת השר מתוך כך שהנחת — אני סתם מתאר לי — שיהיה קונסנסוס בינך לבין חבר הכנסת וירשובסקי. האם אתה עדיין מסתפק בהודעת השר, או שאתה רוצה הצבעה?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני מסתפק.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לוי, דקה מהמקום להצעה אחרת. אני מניח שמה שתעיר יהיה גם לרוחו של חבר הכנסת רביץ.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אולי השר יהיה מוכן לומר כאן, שאם תהיה — — —

היו"ר ש' וייס:

זו לא הצעה סיעתית, זו הצעה של חבר הכנסת וירשובסקי.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מניח שזה יספק את שני חברי הכנסת אם יודיע השר, שאם תהיה תוכנית ריאלית לשלוח משלחת כזאת הוא מתחייב למסור על כך הודעה — — —

אברהם רביץ (דגל התורה):

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, המשא-ומתן הסתיים.

אברהם רביץ (דגל התורה):

לא יעלה על הדעת, שבבית הזה ישמיצו אותנו כמסיתים נגד שחורים. זה לא יעלה על הדעת.

היו"ר ש' וייס:

בבית הזה הכול יעלה על הדעת.

אברהם רביץ (דגל התורה):

מותר להגיד שזה לא יעלה על הדעת — גם זה יעלה על הדעת.

היו"ר ש' וייס:

גם זה מותר.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

צר לי מאוד כי חבר הכנסת וירשובסקי מנסה להכשיל את העלייה עליידי הכרזות מיותרות ולא-רציונליות. אני מיצר על

מה רצונך, חבר הכנסת ורדיגר, איך רצית להצביע?

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):
נגד.

היו"ר ש' וייס:
והצבעת בעד.

יוסף עוזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני לא הצבעתי כלל.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
גם אני לא הצבעתי.

היו"ר ש' וייס:

ואתה היית חייב להצביע בעד, לכן ההצבעה שלך מנטרלת את ההצבעה של חבר הכנסת עוזרן. אין צורך בתיקון, זאת אומרת: 5 נגד 6. בעד היו 5, אחרי התיקון שלי — — —

עמנואל זיסמן (המערך):
נצביע שוב.

עמנואל זיסמן (המערך):
יש 15 חברי כנסת באולם.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש — — —

היו"ר ש' וייס:

טוב, נגמר הסיפור. אני מוחק את ההצבעה הקודמת ואנו נערוך הצבעה חוזרת. זאת תהיה הצבעה מס' 6.

אני רוצה להסביר: יש לנו הצעת השר להסיר את ההצעה מסדר-היום. מי שחושב שצריך להסיר, יצביע בלחיצה על הכפתור האדום. מי שחושב שצריך לקיים דיון בוועדה בנושא, כהצעת חבר הכנסת יאיר לוי וכהסכמת חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, יצביע בלחיצה על הכפתור הירוק. מי שרוצה להימנע יצביע בלחיצה על הכפתור הצהוב. מי שלא רוצה, לא יצביע כלל. אני חוזר, כאמור, על ההצבעה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה — 3
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום — 11
נמנעים — 1

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

3 בעד, 11 מתנגדים, 1 נמנע. לפיכך, הצעתו של חבר הכנסת וירשובסקי לא תיכלל בסדר-היום של הכנסת.

יא. הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 29), התש"ן—1989*

(קריאה ראשונה)

הכנסת רן כהן, בנימין בן-אליעזר, אליהו בן-אלישר ויאיר צבן. חבר הכנסת רן כהן יציג את ההצעה בשם כל הרביעייה, בבקשה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני איעתר לבקשתך, אבל אבקש שינתן לי זמן לנמק את ההצעה להעביר לוועדה, כי הנימוקים שלי רלבנטיים להסרה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לוי, מכיוון שהעניין מסובך ומורכב, ואתה הצגת רק כמה היבטים של מורכבותו, כדאי שהוועדה תרון בו. אני מסכם בשמך.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני מציע שנעביר את הנושא לוועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

לפנינו שתי הצעות. לגבי ההצעה של חבר הכנסת גמליאל אין שום הצבעה, מפני שהוא הסתפק בהודעה. לגבי ההצעה של חבר הכנסת וירשובסקי יש לנו הצעה של השר להסיר מסדר-היום והצעה של חבר הכנסת יאיר לוי להעביר לוועדה. חבר הכנסת וירשובסקי, אתה מסכים להצעתו של חבר הכנסת לוי? הרי ידעתי שבסוף תסכימו ביניכם. זה הדבר המרתק בדיון הזה. נא להצביע. זו הצבעה מס' 5.

אברהם רביץ (דגל התורה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אדום — להסיר, ירוק — בעד.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה — 4
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום — 6
נמנעים — אין

היו"ר ש' וייס:

בעד — 4, להסיר — 6, נמנעים — אין.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
היתה טעות.

עמנואל זיסמן (המערך):
היתה טעות.

יוסף עוזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
טעות.

היו"ר ש' וייס:

אני אחקן את זה על-פי הודעתו של יושב-ראש הכנסת במקרה קודם שהיתה טעות. אני נוהג על-פי התקדים, ואני לא עושה הצבעה חוזרת. עם זאת, אסכים לצרף את אלה שטענו שהיתה טעות בתנאי שזה לא ישכש לי את המתמטיקה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 29), התש"ן—1989, מאת חברי

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1958).

הביטחון הכללי ומהמוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים בעבור תקופת שירותים בצה"ל שקדמה לשירותם, אם שירותו עשר שנים לפחות, ואני חושב שזה ראוי לציון.

אם בימים כתיקונם אין מבחינים בפעילות השוטפת של השב"כ והמוסד, הרי בימי האינתיפאדה הנוכחיים אפשר לומר, כי תושבי ישראל חשים בעליל ומבחינים היטב בחשיבות פעולותיהם. לפעמים נדמה לנו, כי לא ניתן היה להתמודד בצורה יעילה עם האינתיפאדה ומעשי הטרור בלי השב"כ והמוסד. יש לנו הוכחות לכך מדי יום ביומו.

כמו בכל שירות אחר במדינה, רבותי חברי הכנסת, אין שום סיבה שלא להחיל את החוק גם על התקופה שהוגבלה לפני כן. לכן, לדעתי, יש לתמוך בחוק. עם זה, לא ברור לי מדוע תהיה תחילת החוק רק ממועד פרסומו ברשומות.

אורה נמיר (המערך):
כי אין כסף.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

זה תירץ טוב תמיד. אבל, חבר הכנסת רן כהן, אם כבר מבטלים את ההגבלה, ואני בטוח שגם אתה חשבת על כך, מדוע לא לבטל אותה לגמרי? מדוע יפסידו ותיקי השב"כ והמוסד כעשר שנות גמלה, שהחוק שלפנינו קובע כי היא אומנם מגיעה להם?

אומנם, בחוקים רבים מסוג זה לא משלמים תשלומים למפרע, אבל במקרה זה אולי מן הדין היה לשלם את מה שלא שולם כראוי למי שהיה מגיע לו, או לפחות לפצות את הראויים לכך.

לכן אני תומך בהצעת החוק.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו, בבקשה.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, ראשית ברצוני לברך את חברי הכנסת על יוזמתם בהגשת הצעת החוק, שכבר עברה קריאה טרומית ואנו דנים בה עתה בקריאה ראשונה.

אני מחייבת את ההצעה ותומכת בהעברתה לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת החוק באה לעשות צדק, עם מי? עם עובדים בשירות הביטחון הכללי ובמוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים, אשר פרשו מהשירות לפני 1 ביולי 1979, בהכרה בתקופת השירות כצבא כוונת לצורך חישוב הפנסיה, אם שירת העובד עשר שנים לפחות.

השירות בצה"ל הוא זכות גדולה, וכל אורח ממלא את חובתו כלפי המדינה ומשרת את התקופה שהחוק קובע. זכות זו הוכרה בזכות שהתקנה לאנשי צבא ומשטרת ישראל, והוקנתה גם לעובדי שירות הביטחון הכללי והמוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים, אך לגביהם היא נתקבלה בסייגים.

כאשר מדברים על הציבור הזה, העושה עבודה חיונית מאוד, מתוך סיכון נפשות, עבודה שחשיבותה איננה נופלת בוודאי מהשירות במערכת הביטחון, זוהי קבוצה המנועה מלהיות מאורגנת ולקבל הגנה מקצועית של איגוד מקצועי, שייאבק למענם על הטבת תנאי עבודתם וירדוש תיקון עיוותים בהשוואה לעובדים אחרים, שאינם שונים כל כך מבחינת התפקידים שהם ממלאים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, חברות וחברי הכנסת, אני מתכבד להציג את הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 29), התש"ן—1989, בקריאה ראשונה. את ההצעה הגשנו חברי הכנסת בנימין בן־אליעזר, אליהו בן־אלישר, יאיר צבן ואנוכי.

הצעת חוק זו באה כעצם לעשות מעט צדק עם ותיקי המוסד ושירות הביטחון הכללי, שהוותיקים ביותר בהם, אלה שפרשו לפני יולי 1979, נמצאים היום מקופחים.

מדובר ב־80—90 גמלאים, שהיום אין מחשיבים בסכום הגמלאות שלהם את תקופת השירות הצבאי. לפיכך הם נמצאים נחותים לעומת פקודיהם הצעירים מהם, אלה שרובם הגדול גם עובדים בעבודות אחרות.

נדמה לי, שלאחר שעברו הדברים בקריאה טרומית ובדיוני ועדת העבודה והרווחה פה־אחד, אין פשוט יותר מאשר לקבל ולאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה. מדובר בסכומי כסף קטנים מאוד, אין כאן כל בעיה לא תקציבית ולא אחרת.

הדבר האחרון, אין מדובר על פיצוי רטרואקטיבי, מה שהיה אולי אפילו צודק לעשות. מאחר שאיננו רוצים להחרף את הבעיה, נקבע שמ־1 בחודש שלאחר קבלת החוק בקריאה שנייה ושלישית יתוקן החוק כך שתשולם מלוא הקצבה. את עשר השנים הראשונות הם כבר הפסידו, והם יצטרכו לוותר על כך. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן. אנו נעבור עכשיו לדיון, דיון אישי, במסגרת של חמש דקות. הרשימה עכשיו נסגרה. חבר הכנסת אברהם בורג — איננו; חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי — איננו; חבר הכנסת יאיר צבן — איננו. רשות הידבור לחבר הכנסת אברהם ורדיגר, ואחריו — לחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו, אחרונה המשתתפים בדיון.

אגב, חבר הכנסת רן כהן, עכשיו הגיע הזמן שתעשו אותו דבר גם לגבי משרתי צבא קבע.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לגבי משרתי צבא קבע זה כבר עשוי.

אורה נמיר (המערך):

לגבי אנשי צבא קבע זה קיים. אנו באים עכשיו להשוות את אנשי המוסד והשב"כ אל אנשי הקבע.

הי"ר ש' וייס:

אבל יש קבוצה שהיוונה — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לגבי אנשי צבא קבע ואנשי משטרה זה תוקן. כאן האבסורד, שדווקא לגבי עובדי המוסד והשב"כ זה לא תוקן.

הי"ר ש' וייס:

אני מבין. תודה. בבקשה, חבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, ראשית, אני מברך באמת את חבר הכנסת רן כהן, אשר הביא את הצעת החוק בשם קבוצת חברי כנסת.

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 29), התש"ן—1989, המונחת לפנינו, ראויה לתמיכה, כאשר היא מבטלת את ההגבלה על תשלום גמלאות לפורשים משירות

העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמחלינו.

אנחנו עוברים להצבעה מס' 7. חברי הכנסת, אנו מצביעים עכשיו בהצבעה מהירה על הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 29), התש"ן — 1989. בקריאה ראשונה, והעברתה לוועדת העבודה והרווחה לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ה צ כ ע

בכד ההצעה להעביר את	
הצעת החוק לוועדה	— 9
נגד	— אין
נמנעים	— אין
ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות המדינה	
(גמלאות) (תיקון מס' 29), התש"ן — 1989,	
לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.	

היו"ר ש' וייס:

בכד — 9, מתנגדים — אין, נמנעים — אין. החוק התקבל פה אחד. אני מברך את חבר הכנסת רן כהן ובאמצעותו את כל קבוצת חברי הכנסת, ואני בטוח שיושבת-ראש הוועדה, חברת הכנסת אורה נמיר, תעשה הכול כדי שהחקיקה תזורז ותושלם בזמן הקרוב ביותר.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, נוכחים כאולם עשרה חברי כנסת ואילו בהצבעה נמנו רק תשעה, ואתה אמרת שההצעה התקבלה פה אחד.

היו"ר ש' וייס:

גם אני הצבעתי בכד. אינני יודע מדוע זה לא נקלט. אגיד לך אחר כך מה בדיוק קרה.

חברי הכנסת, אנחנו מסיימים ישיבה זו. הישיבה הבאה תהיה מחר, יום רביעי, כ"ד בחשוון התש"ן, 22 בנובמבר 1989. אני מזכיר שהישיבה מחר תתחיל בשעה 09:00. בזאת סיימתי את הישיבה היום. תודה רבה.

יותר מכך, זוהי קבוצת עובדים שעובדת ביחד ובשיתוף פעולה מלא עם עובדי מערכת הביטחון, שלהם כן הובטחו והושאו התנאים.

בהזדמנות זו אני מביעה הערכה לעבודתם של עובדי שירות הביטחון הכללי והמוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים, אשר ממלאים את תפקידם במסירות ובנאמנות, ביום ובלילה, בחורף ובקיץ, במשך כל ימות השנה, בשבתות ובחגים, ועושים לילות כימים. הם תורמים תרומה נכבדה מאוד לביטחון המדינה. אינני יודעת אם אפשר היה לבצע בלעדיהם משימות רבות, ולהצליח בהן.

כלל אחד צריך להיות לנגד עינינו, כאשר הוא מהווה קו מנחה למפקדים על חוק שירות המדינה (גמלאות), החייבים להיות כלב השמירה של זכויות עובדים כאלה, שאין בכוחם להתגונן ולתבוע את זכויותיהם, וטוב עשו חברי הכנסת שיוזמו את התיקון בחוק שירות המדינה, אשר יביא לביטול האפליה והקיפוח שהיו קיימים במשך השנים. העיקרון המנחה בתיקון הוא, השוואת התנאים של עובדי שירות הביטחון הכללי ועובדי המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים לתנאים הנהוגים בצבא הקבע. השווה את התנאים במשטרה עם התנאים של צבא הקבע, שהיה הראשון מבחינת ההכרה בשירות לצורך הוותק. אחרי עובדי צבא הקבע באו הקבוצות האחרות.

חבר הכנסת ורדיגר, התיקון מקנה את הזכאות וההכרה בשירות הצבאי החל מיום פרסום החוק, כי לא ניתן לשלם רטרואקטיבית בכד כל אותה תקופה שקדמה לפרסום החוק, שבה נשללה הזכאות הזאת. אומנם, זה הפסד ניכר למי שהזכות מגיעה לו, אבל נאמן עלי העיקרון המקובל בכנסת, שלא לחוקק חקיקה רטרואקטיבית. לפני שבוע נדונה הצעת חוק לגבי נכים של מערכת הביטחון והצעתי לתת לפחות מענק לשנה או שנתיים במקום ההפסד שהפסידו אותם נכים, והתשובה היתה אותה תשובה: התנגדות להחלת רטרואקטיביות. אם אנו מכבדים את העיקרון הזה, הרי הוא חל גם במקרה הנדון, ויש להצטרע על ההפסד הנגרם לאותם אנשים, אבל החוק הזה בא לפחות לתקן את העוול שהיה קיים במשך שנים, ועם פרסומו תוקנה להם אותה זכות שיש לנושאי תפקידים.

אני כהחלט מציעה להעביר את הצעת החוק לוועדת

הישיבה ננעלה בשעה 19:14.